

LUNDS
UNIVERSITET

Osynliga offer

En kvalitativ studie av normers påverkan på tillgången till rättsväsende och stöd för manliga offer för våld i nära relationer

Emilia Nilsson & Malin Polla

LUNDS UNIVERSITET
Rättssociologiska institutionen

Kandidatuppsats (RÅSK02)
Vårterminen 2021

Handledare: Håkan Hydén

Examinator: Karl Dahlstrand

Abstract

Intimate partner violence has been described as a public health problem in Sweden and has recently been given attention by the media due to an increase of domestic violence during the Covid-19 pandemic. Discussions about intimate partner violence, both in media and science, have mostly centred around female exposure to such violence, leaving little room for discussions about male victimization. The aim of this study is therefore to increase knowledge revolving male victims of intimate partner violence by exploring how societal norms impact heterosexual male victims' access to justice and support. A qualitative method constituted of semi structured interviews was adopted to answer the questions at issue.

The theoretical base of the study was centred around *the gap problem* presented by Baier, Svensson and Nafstad, and Christie's theory of *the ideal victim*. Additionally, the theory about *masculinities* from the perspective of Connell and Messerschmidt was applied. The results showed that norms about masculinities and domestic violence are constructed in opposition to the norms about victimization. Therefore, violence by a female partner constitutes a unique problem for male victims. The findings suggest that societal norms about masculinities, victimization and domestic violence construct societal barriers that make it difficult for men to exercise their rights as victims of crime because of two reasons: Firstly, the way that men are treated goes against rights of citizens in general and victims of crime in particular, that are fixed by law. Secondly, the normative conceptions result in shame, which in turn affects their help-seeking behaviours.

Nyckelord: Gap problem, Maskulinitet, Normer, Offerskap, Våld i nära relationer.

Förord

Först och främst vill vi tacka de män som deltagit i studien och delat med sig av sina upplevelser. Den uppmuntran och det engagemang som vi har fått från deltagarna har bidragit till att vi brinner ännu mer för ämnet. Utan er hade vi inte haft möjlighet att genomföra studien och uppmärksamma problemet.

Vi vill även rikta ett tack till de stödorganisationer som har engagerat sig i vår studie och hjälpt oss att nå ut till männen.

Vidare vill vi tacka vår handledare Håkan Hydén för all hjälp och stöd som han har gett oss under arbetets gång. Utan dina råd hade uppsatsen inte varit densamma.

Tack!

Emilia Nilsson och Malin Polla

Maj, 2021.

Innehållsförteckning

1 INLEDNING	5
1.2 PROBLEMFÖRMULERING.....	6
1.3 SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNING	7
1.4 AVGRÄNSNINGAR	7
1.5 DEFINITION AV VÅLD I NÄRA RELATIONER	8
2 RÄTTSLIG BAKGRUND	9
2.1 JURIDISK METOD.....	9
2.2 RÄTTSREGLER	10
3 TIDIGARE FORSKNING	11
3.1 LITTERATURURVAL.....	12
3.2 NORMER OM MASKULINITET OCH OFFER.....	12
3.3 NORMER OM VÅLD I NÄRA RELATIONER.....	13
3.4 NORMERS PÅVERKAN PÅ MÄN SOM UTSÄTTS FÖR VÅLD I NÄRA RELATIONER.....	14
3.5 KUNSKAPSLÄGE	16
4 TEORI	17
4.1 THE GAP PROBLEM.....	18
4.2 IDEALISKA OFFER	19
4.3 MASKULINITETSTEORI	21
5 METOD OCH MATERIAL	22
5.1 DATAINSAMLINGSMETOD	22
5.2 ANALYSMETOD	24
5.3 URVAL.....	26
5.4 RELIABILITET OCH VALIDITET	27
5.5 FORSKNINGSETISKA PRINCIPER.....	28
6 RESULTAT OCH ANALYS	30
6.1 NORMER	31
6.1.1 Maskulinitet och offerskap.....	31
6.1.2 Kvinnliga förövare	32
6.1.3 Fokus på kvinnor.....	33
6.1.4 Analys av normer.....	33
6.2 TILLGÅNG TILL RÄTTSVÄSENDE OCH STÖD	35
6.2.1 Stödorganisationer.....	35
6.2.2 Socialtjänsten och familjerätten.....	36

6.2.3 Rättsväsendet.....	38
6.2.4 Analys av tillgång till rättsväsende och stöd.....	39
6.3 SAMMANFATTNING AV ANALYS.....	43
7 DISKUSSION OCH SLUTSATSER.....	45
7.1 DISKUSSION.....	46
7.1.1 Styrkor och svagheter.....	48
7.2 SLUTSATSER OCH FRAMTIDA FORSKNING.....	49
KÄLLFÖRTECKNING	52
BILAGA 1: MEJLUTSKICK	62
BILAGA 2: SAMTYCKESFORMULÄR	64
BILAGA 3: INTERVJUGUIDE.....	66

1 Inledning

Våld i nära relationer är ett allvarligt folkhälsoproblem (Folkhälsomyndigheten 2020, s. 17; Socialstyrelsen 2016, s. 14) som kränker mänskliga rättigheter (Socialstyrelsen 2016, s. 9). Våldet får utöver stora samhällskostnader stor negativ inverkan på individens välbefinnande (Socialstyrelsen 2016, ss. 15, 18). Våld i nära relationer har under våren 2021 fått stor uppmärksamhet i media och i den politiska debatten, bland annat har det ökade våldet mot kvinnor och barn under pandemin lyfts upp (Gustavsson 2021; Jämställdhetsmyndigheten 2021; Sveriges kommuner och Regioner 2021)

“En man utsattes i flera år för våld av sin fru. Nu tillsätts en nationell kampanj för att stoppa våldet i nära relationer. Statsministern kommenterar händelsen och säger att: Ingen människa, man eller kvinna, ska riskeras för att utsättas för sådant våld.”

(fingerat citat)

Det fingerade citatet ovan hade troligtvis aldrig publicerats i media i dagens samhälle. Liknande citat presenteras oftast om det handlar om kvinnor som utsatts för våld av sina partners. Diskussionen om våld i nära relationer samt den forskning som har utförts har främst berört den kvinnliga utsattheten. Kritiker menar att manliga offer därmed osynliggörs (se exempelvis Bates 2020, s. 497; Douglas & Hines 2011, s. 473; Nybergh, Taft, Enander & Krantz 2013, s. 1; Socialdepartementet 2016, s. 109) vilket har uppmärksamats av stödorganisationer som arbetar med män som utsätts för våld i nära relationer:

“Gruppen våldsutsatta män och våldsutövande kvinnor hamnar lätt under radarn. [...] det finns fortfarande en viss typ av beröringsskräck och okunskap kring det här”

(Rosen 2021)

Flera studier har visat att män utsätts för våld i nära relationer i lika hög grad, och för liknande typer av våld, som kvinnor. Det har framkommit att män som utsätts för våld av en kvinnlig partner främst utsätts för psykiskt våld, men att de även utsätts för grovt fysiskt våld (se exempelvis Ameh, Shittu, Abdul & Oyefabi, 2012 s. 412; BRÅ 2009, s. 24; Hines, Brown, & Dunning 2007, s. 70; Nybergh et al. 2013, ss. 36, 47). Utifrån ett feministiskt perspektiv utförs kvinnligt våld mot män endast i självförsvar (Kurz 1993, ss.

87-89), någonting som flera studier motbevisat (se exempelvis Follingstad, Wright, Lloyd & Sebastian 1991, ss. 55-56; Sarantakos 2004, ss. 281, 292). Det finns en brist på kunskap om män som utsätts, på grund av uppmärksamheten på kvinnliga offer (se exempelvis BRÅ 2009, s. 6; Hellgren, Anderson & Burcar 2015, s. 82; McCarrick, Davis-McCabe & Hisrt-Winthrop 2016, s. 21). Utifrån att de osynliggörs i diskussionen är fokus för studien män som utsätts för våld i nära relationer.

1.2 Problemformulering

Alla offer behöver uppmärksammas och få tillgång till det stöd de har rätt till. Utifrån vad som beskrivits ovan finns ett större fokus på kvinnliga offer, trots att män och kvinnor utsätts för våld i nära relationer i lika hög grad. Tillgången till stöd är också större för kvinnor, exempelvis finns det fler stödorganisationer och jourhem utformade för att stödja kvinnliga offer (se Rikskriscentrum Sveriges professionella kriscentra för män u.å; Riksorganisationen för kvinnojourer och tjejjourer i Sverige u.å). Att en del rättsregler utformas på sätt som kan försvåra tillämpningen av andra, överordnade rättsregler, är ytterligare en aspekt av den problematik som kan leda till att män glöms bort. I deklARATIONEN om De mänskliga rättigheterna (Förenta Nationerna [FN] 1948, art. 1, art. 2), som Sverige har ålagt sig att följa, stadgas exempelvis att alla ska ha samma tillgång till sina rättigheter, oavsett kön. Flera rättsregler har dock utformats så att stöd ska fokuseras främst till kvinnor och barn (se exempelvis Socialtjänstlag SFS 2012:776, 5 kap 11 §).

Tidigare studier har visat att manliga offer för våld i nära relationer ofta bemöts på sätt som försvårar den hjälp de kan få från rättsväsendet och stödorganisationer (se exempelvis Hellgren, Anderson & Burcar 2015, s. 89; Hogan, Hegarty, Ward & Dodd 2012, s. 47; Tsui, Cheung, & Leung 2010, s. 777). Studiens rättssociologiska relevans grundar sig därför i den diskrepans som antas existera mellan rättsregler som avser att alla brottsoffer ska få tillgång till stöd och rättslig praxis när det gäller hur manliga offer för våld i nära relationer bemöts. Hur normer påverkar tillgången till rättsväsende och stöd för män som utsätts för våld i nära relationer är i stort sett outforskat i Sverige. Det finns därmed ett stort rättssociologiskt behov av att undersöka om en diskrepans mellan gällande rätt och praxis vid hanteringen av manliga offer för våld i nära relationer existerar i Sverige och på vilket sätt sociala normer i så fall har en påverkan på en sådan

diskrepans. Den rättsociologiska relevansen för studieområdet ligger således i att det tycks existera ett *gap* mellan lagens utformning och dess tillämpning.

1.3 Syfte och frågeställning

Syftet med studien är att generera kunskap om hur sociala normer¹ påverkar män som utsatts för våld i nära relationer av en kvinnlig partner. Utifrån en rättsociologisk utgångspunkt syftar studien även undersöka hur sociala normer kan bidra till ett *gap* mellan rättsregler och rättslig praxis som kan försvåra mäns möjlighet att få tillgång till sina rättigheter. Studien utgår därmed ifrån följande frågeställningar:

- *Hur upplever män som utsatts för våld i nära relationer av en kvinnlig partner att normerna i samhället om maskulinitet, offerskap och våld i nära relationer ser ut?*
- *På vilket sätt upplever män som utsatts för våld i nära relation av en kvinnlig partner att sociala normer om maskulinitet, offerskap och våld i nära relationer påverkar den tillgång de har till rättsväsendet och till stöd²?*

Med *upplever* avses en kvalitativ förståelse av hur de manliga respondenterna berättar om normer och den kontakt de har med rättsväsende och stöd. Hur de berättar om ämnena kan visa på hur deras upplevelser ser ut. Därigenom kan kunskap framkomma om hur de beskriver att normer ser ut samt hur normerna kan bidra till en diskrepans mellan rättsregler och rättslig praxis, och därigenom ett *gap problem*. Därmed kan frågeställningarna bidra med information som avser uppfylla studiens syfte.

1.4 Avgränsningar

Studien har avgränsats till manliga offer som har utsatts för våld i nära relationer av en kvinnlig partner. Avgränsningen grundar sig i den bristande forskning som existerar om mäns utsatthet (se exempelvis BRÅ 2009, ss. 6, 14, 23; Nyberg 2014, s. 5; Walker et al.

¹ I fortsättningen används begreppen sociala normer och normer synonymt.

² Med stöd innefattas både det stöd som männen kan få från stödorganisationer och det stöd som de kan få från myndigheter såsom socialtjänsten och familjerätten.

2020, s. 213) och i den unika problematik som finns för män som utsatts för våld i nära relationer i och med att offerskap och maskulinitet är svårkombinerade (se exempelvis Hogan et al. 2012, s. 47; Migliaccio 2001, s. 216; Tsui, Cheung, & Leung 2010, s. 777). Endast vuxna män som utsatts för våld som utförts i en partnerrelation har studerats, våld mellan andra närstående har inte varit av intresse. Åldersavgränsningen har utförts både på grund av att studieområdet är partnervåld och inte våld mot barn, samt av etiska skäl som diskuteras i avsnittet 5.5 *Forskningsetiska principer*. Våld i nära relationer existerar över hela världen, men i studien diskuteras problematiken med utgångspunkt från Sverige. Stödorganisationer som riktar sig specifikt till män som drabbats av våld i nära relationer samt andra stödorganisationer där män erbjuds samtalsstöd kontaktades för att få tag i respondenter. Organisationerna innefattade kriscentrum, mansjourer, våldscentrum och andra organisationer som arbetar med samtalsstöd.

Avgränsningen gällande att deltagarna skulle ha utsatts för våld av en kvinnlig partner grundades i att heterosexuella män historiskt sätt framställt som den typiska förövaren av våld i nära relationer (Hellgren, Andersson & Burcar 2015, s. 82; Migliaccio 2002, s. 32). En jämförande studie mellan män i heterosexuella relationer och män i homosexuella relationer hade krävt ett större urval vilket inte hade varit möjligt att genomföra inom studiens tidsram.

1.5 Definition av våld i nära relationer

Våld i nära relationer³ innefattar våld från en närstående, en nuvarande eller före detta partner eller annan familjemedlem (Polisen 2020; World Health Organization [WHO] 2021) och är någonting som vem som helst kan utsättas för (1177 Vårdguiden 2020). Våld i nära relationer kan anta flera olika former. Det kan handla om fysiskt våld, som innefattar våld som lämnar fysisk smärta (World Health Organization [WHO] 2012, s. 1), sexuellt våld, som innefattar alla tvångsmässigt utförda handlingar eller sexuella handlingar som den som utsätts inte samtyckt till (World Health Organization [WHO] 2012, s. 1) samt psykiskt våld, som inkluderar alla typer av hot, förnedringar, förolämpningar, och kontrollerande beteenden. Isolering, övervakning och begränsning

³ I studien används begreppen *våld i nära relationer* och *våld* synonymt.

av individens handlingsutrymme, till exempel ekonomiskt och materiellt våld, ingår också i det psykiska våldet (World Health Organization [WHO] 2012, s. 1). Flera av ovanstående våldshandlingar är lagstadgade, exempelvis Misshandel (SFS 1998:393, 3 kap 5 §) och Olaga hot (SFS 2017:497, 4 kap. 5 §). Flera av de handlingar som klassificeras som psykiskt våld är dock inte en del av den svenska lagstiftningen.

2 Rättslig bakgrund

I kapitlet presenteras relevant lagstiftning för studieområdet. I *2.1 Juridisk metod* beskrivs hur rättsreglerna har avgränsats. *2.2 Rättsregler* innefattar en presentation av lagstiftning som berör individers och brottsoffers rättigheter samt bestämmelser om våld i nära relationer.

2.1 Juridisk metod

Den juridiska metoden behandlar hur rättsreglerna och bestämmelserna ser ut och hur de ska tolkas (Hydén & Hydén 2016, s. 15). Först bör det rättsliga området som är av intresse avgränsas (Hydén & Hydén 2016, s. 21; Zetterström 2012, s. 98). Eftersom studien berör den tillgång till rättsväsendet och stöd som män som utsätts för våld i nära relationer har, blir rättsliga dokument som behandlar människors rättigheter, brottsoffers rättigheter samt våld i nära relationer av intresse. Därefter bör rättskällorna granskas noga för att se om de är relevanta för det specifika intresseområdet (Hydén & Hydén 2016, s. 21; Zetterström 2012, s. 96), något som gjordes genom att flera direktiv, deklARATIONER, konventioner, lagar, utredningar, förarbeten samt en nationell strategi lästes igenom.

Eftersom studiens mål är att undersöka upplevelsen av utsatthet för våld i nära relationer och hur mäns tillgång till rättsväsende och stöd blir det inte relevant att studera domstolshandlingar eller rekvisit. Intresset ligger istället i att kontrastera den formella regleringen med den faktiska tillämpningen.

2.2 Rättsregler

I Sverige existerar allmänna bestämmelser om hur samtliga människor ska behandlas samt särskilda bestämmelser om brottsutsatthet och utsatthet för våld i nära relationer. Enligt Socialtjänstlagen (SFS 2001:453, 1 kap. 1 §, 2 kap. 1 §) ska kommuner och socialtjänsten garantera att individer får tillgång till det stöd som de är i behov av. Det kan till exempel handla om vård, service och råd (SFS 2001:453, 3 kap. 1 §). Det framgår även i Socialtjänstlagen att aktivt arbete ska bedrivas för att hjälpa och erbjuda samtliga brottsoffer stöd (SFS 2012:776, 5 kap. 11 §). Det stadgas i Kommunallagen (SFS 2017:725) 2 kap. 3 § att sådan hjälp ska vara köns- och åldersneutral (SFS 2012:776, 5 kap. 11 §, kommentar 159). Enligt Socialtjänstlagen (SFS 2012:776, 5 kap. 11 §) ska särskild hänsyn dock tas till kvinnor och barns behov av stöd efter utsatthet för våld i nära relationer.

Sverige har dessutom ålagt sig att följa internationella direktiv och deklARATIONER som ska säkerställa att samtliga individer ska ha tillgång till rättsväsendet och stöd. Bland annat framkommer det i Förenta Nationernas deklARATION om mänskliga rättigheter, som Sverige ratificerade 1995 (Regeringen 2014), att alla människor ska ha samma rättigheter, oberoende av kön, religion och politisk status (FN 1948, art. 1, art. 2)⁴. DeklARATIONEN framhåller även att alla människor är lika inför lagen och har rätt till skydd av lagen på samma villkor (FN 1948, art. 7)⁵.

Under 2015 infördes en förändring i rättegångsbalken, det så kallade Brottsofferdirektivet. Det var en implementering i svensk lag av Europeiska kommissionens direktiv från 2011 om fastställande av miniminormer för brottsoffers rättigheter och för stöd till och skydd av dem (Justitiedepartementet 2015, ss. 1, 3). Brottsofferdirektivet indikerar att individer ska erkännas som brottsoffer och bemötas på ett sätt som inte är diskriminerande. Bemötandet från verksamheter samt myndigheter som erbjuder stöd till brottsoffer och som arbetar med straffrättsliga förfaranden,

⁴ Innehållet i deklARATIONEN från 1948 utvecklas i Allmän förklaring om de mänskliga rättigheterna (Förenta Nationerna [FN] 2008, s. 3).

⁵ Innehållet i deklARATIONEN från 1948 utvecklas i Allmän förklaring om de mänskliga rättigheterna (Förenta Nationerna [FN] 2008, s. 4).

exempelvis polis och domstol ska även präglas av hänsyn och respekt. Brottsoffer ska också erbjudas stöd och skydd samt delges relevant information för att kunna ta tillvara på sina rättigheter (Europaparlamentet och rådet 2012, art. 1; Justitiedepartementet 2015, s. 8). Det innebär att brottsoffer ska kunna få råd om hur de ska gå tillväga för att anmäla det brott som de utsatts för (Europaparlamentet och rådet 2012, art. 3; Justitiedepartementet 2015, s. 8). De som ansvarar för att tillämpa rättsregler som rör brottsoffer ska även få utbildning som är både allmän och specialiserad kring brottsofferfrågor. (Europaparlamentet och rådet 2012, art. 25; Justitiedepartementet 2015, s. 10).

2014 ratificerade Sverige Europarådets konvention om förebyggande och bekämpning av våld mot kvinnor och av våld i hemmet, den så kallade Istanbulkonventionen (Socialdepartementet 2017, s. 2). I konventionen framkommer att alla människor ska skyddas från att utsättas för våld i hemmet, men att särskild hänsyn ska tas till kvinnor som utsätts (Europarådet 2011, art. 2). Konventionen anger att alla former av våld mot kvinnor ska motarbetas med hjälp av åtgärder, principer och system så att både kvinnor och män kan åtnjuta jämställdhet (Europarådet 2011, art. 1). Som ett resultat av konventionen har Sverige arbetat med att bekämpa våld mot kvinnor inom olika områden, exempelvis med hjälp av en nationell strategi för att bekämpa och förebygga mäns våld mot kvinnor. (Socialdepartementet 2017, ss. 1, 3). I den nationella strategin konstateras det att även män kan bli utsatta för våld i nära relation av en kvinna, men att våldet främst utövas av män mot kvinnor (Socialdepartementet 2017, s. 3).

3 Tidigare forskning

I kapitlet presenteras den forskning som utförts inom studieområdet. Hur litteraturen valts ut framgår i *3.1 Litteratururval* och en genomgång av den forskning som har behandlat normer om maskulinitet och offerskap presenteras i *3.2 Normer om maskulinitet och offer*. Därefter, i *3.3 Normer om våld i nära relationer*, behandlas även normer om våld i nära relationer, och den påverkan som normerna kan tänkas ha på manliga offer för våld i nära relationer beskrivs i *3.4 Normers påverkan på män som utsatts för våld i nära relationer*. I *3.5 Kunskapsläge* sammanfattas och diskuteras den befintliga kunskapen.

3.1 Litteratururval

I litteratururvalet har litteraturens relevans i relation till studiens syfte varit i fokus, vilket innebär att ett målstyrt urval har använts (Bryman 2018, s. 496). Litteraturen söktes upp med hjälp av sökmotorer för akademisk litteratur. För att utöka mängden material som kunde eftersökas kombinerades utvalda sökord på olika sätt. Följande sökord användes: *normer, manlig, maskulinitet, män, offer, stereotyper, utsatta, våld, våld i nära relationer, abuse, domestic violence, intimate partner violence, norms, male, masculinity, men, victims, stereotypes & victimization.*

Urvalet begränsades ytterligare genom en genomläsning av abstrakten, där relevansen för studieområdet fastställdes. Forskning från olika geografiska områden har använts och eftersom det endast finns ett litet antal utförda studier har inget urval av geografisk plats gjorts. Majoriteten av studierna är utförda i en amerikansk kontext, men studier från Storbritannien, Sverige, Kanada, Nigeria, Nederländerna, Portugal, Italien, Skottland och Australien har också använts. Böcker, artiklar och rapporter med egen forskning inom området har använts. Kunskapsöversikter har dock valts bort eftersom granskning av originalkällorna kan ge bättre överblick av materialet jämfört med någon annans tolkning.

3.2 Normer om maskulinitet och offer

Att normerna om maskulinitet och offerskap är motstridiga resulterar i en samhällssyn på våldsutsatthet som omanligt. Maskulinitet karakteriseras av styrka, en egenskap som står direkt i kontrast till den sårbarhet och svaghet som offer beskrivs besitta (Burcar Alm 2005, s. 20; Cook 2009, s. 58; Åkerström, Burcar & Wästerfors 2011, s. 109). Ytterligare egenskaper som betraktas som manliga är kontroll (Migliaccio 2001, s. 215) samt en möjlighet att hantera våldsamma situationer och ta hand om sig själv (Hellgren, Anderson & Burcar 2015, ss. 87-88; Hogan et al. 2012, s. 48; Stanko & Hobdell, 1993, ss. 404, 408). Till skillnad från normer om maskulinitet betraktas offer vara passiva (Burcar Alm 2005, s. 20; Åkerström, Burcar & Wästerfors 2011, s. 109) och i behov av hjälp (Burcar Alm 2005, s. 20; Migliaccio 2001, s. 212). Utöver det betraktas offer också vara försvarslösa

och anses inte ha någon delaktighet eller skuld till det brott som begåtts mot dem (Burcar Alm 2005, s. 20).

Om män inte efterlever maskulinitetsnormerna kan de uppfattas som svaga (Hellgren, Anderson & Burcar 2015, ss. 87-88; Stanko & Hobdell 1993, s. 413). När manliga egenskaper inte uttrycks kan mannen feminiseras, eftersom feminina egenskaper står i motsats till manliga (Migliaccio 2001, s. 206). Ett brott mot maskulinitetsnormerna har i olika grad negativa konsekvenser, beroende på vilken kulturell kontext mannen vistas i (Hogan et al. 2012, s. 49).

3.3 Normer om våld i nära relationer

I samhället finns en smal definition av våld i nära relationer där våldet endast utgörs av fysiskt våld och där fysiskt våld uppfattas som allvarligare än andra typer av våld (Hine 2019, s. 53). Definitionen resulterar i en marginalisering av manliga offer för våld i nära relationer som utsätts för psykiskt våld (Entilli & Cipolletta 2016). Flera studier (Allen & Bradley 2018, s. 380; Cormier & Woodworth 2008, s. 497; Hine 2019, s. 52; Seelau & Seelau 2005, s. 369) visar att våld mot ett kvinnligt offer anses allvarligare än våld mot ett manligt offer. Enligt Hine (2019, s. 52) är en sådan syn på våld i nära relationer direkt kopplad till de samhälleliga, politiska och akademiska diskussioner som sker, där våld i nära relationer framställs som ett brott som begås mot kvinnor. Det finns även en samhällssyn på kvinnligt våld som acceptabelt i vissa situationer, exempelvis som självförsvar, en syn som inte existerar när det gäller män (Scarduzio, Carlyle, Lockwood Harris, & Savage 2017, ss. 99-102). Som ett resultat av maskulinitetsnormerna framställs kvinnliga förövare vara mindre hotfulla och farliga än manliga förövare (Cormier & Woodworth 2008, s. 494; Gerber 1991, ss. 450, 453; Scarduzio et al. 2017, s. 100; Seelau & Seelau 2005, s. 369). Av samhället klassificeras våld dessutom inte som ett brott i lika hög grad när det utförs mot en man som när det utförs mot en kvinna (Allen & Bradley 2018, s. 281; Cormier & Woodworth 2008, ss. 497-498).

Samhället och rättsväsendet utgår på så vis från att män inte kan vara offer för våld i nära relationer. Flera forskare menar att lagstiftningen som behandlar våld i nära relationer utgår från en patriarkal struktur, något som leder till att endast kvinnor ses kunna falla

offer för sådant våld (se exempelvis Cormier & Woodworth 2008, s. 479; Gerber 1991, s. 440; Hines & Douglas 2010, s. 36; Smithers 2019, ss. 151-152).

3.4 Normers påverkan på män som utsätts för våld i nära relationer

Normerna om offerskap och maskulinitet kan påverka män som utsätts för våld av en partner negativt. två orsaker: normer om maskulinitet och offerskap som resulterar i att ett erkännande av offerskapet skulle avmaskulinisera männen, samt normer om våld i nära relationer (se exempelvis Hellgren, Anderson & Burcar 2015, s. 95; McCarrick 2019, s. 35; Migliaccio 2002, s. 36; Tsui, Cheung, & Leung 2010, s. 777). Det upplevs som skamfullt och förödmjukande att utsättas för våld av en kvinnlig partner (Cook 2009, ss. 56, 57; Hogan et al. 2012, s. 47; Migliaccio 2001, s. 215; Tsui, Cheung, & Leung 2010, s. 777) och män kan därför ha svårt att se sig som offer (Bates 2020, s. 501). Som ett resultat av skammen är det ovanligt att männen anmäler eller söker hjälp (Drijber, Reijnders & Ceelen 2013, s. 175; Machado, Hines & Matos 2016, ss. 259-261; Tsui, Cheung, & Leung 2010, s. 773). Först när män utsätts för allvarliga skador kan det bli lättare för dem att se sig som brottsoffer och det är också först då män tenderar att anmäla det våld de utsatts för (Cho & Wilke 2010, s. 398; Drijber, Reijnders & Ceelen 2013, s. 176; Lövestad & Krantz 2012, s. 4; Machado, Hines & Matos 2016, s. 261; Nybergh 2014, s. 39). Normer om manliga egenskaper och offerskap kan således påverka synen på våld i nära relationer, och att lagen påverkas av ett sådant synsätt försvårar mäns möjligheter att anmäla och söka hjälp (Allen & Bradley 2018, s. 384; Cook 2009, s. 82; Hine 2019, s. 52; Seelau & Seelau, 2005, s. 370). Föreställningarna resulterar även i en minskad tillgång till rättigheter och stöd för de män som utsatts för våld av en kvinnlig partner (se exempelvis Hellgren, Anderson & Burcar 2015, s. 89; Hine 2019, s. 53; Walker et al. 2020, s. 219).

Det är även vanligt att män som utsatts för våld i nära relationer stigmatiseras (Walker et al. 2020, s. 220) vilket bidrar till att de inte blir betraktade som offer, och ofta behandlas negativt, av rättsväsendet och av stödorganisationer. Som ett resultat av normer om offerskap, maskulinitet och våld i nära relationer förminskas och förlöjligas de ofta istället för att erbjudas hjälp (Entilli & Cipolletta 2016; Hines, Brown, & Dunning 2007, s. 71; Migliaccio 2001, ss. 217-218, 220; Walker et al. 2020, s. 219). Exempelvis innebär det att män blivit skrattade åt och avvisade (Bates 2020, s. 502; Hines, Brown & Dunning 2007,

s. 71). Synen på att kvinnor inte utövar våld oprovocerat, samt synen på maskulinitet och offerskap, medför att män även kan komma att betraktas som förövare när de anmäler eller söker hjälp (se exempelvis Nybergh 2014, s. 47; McCarrick 2019, s. 31; McCarrick, Davis-McCabe & Hisrt-Winthrop 2016, s. 207; Tsui, Cheung, & Leung 2010, s. 777). Ofta blir män vidare skickade till kontaktcenter för förövare eller tvingade att delta i program för våldsutövare (Hines, Brown, & Dunning 2007, s. 69). Män kan också ses som förövare vid självförsvar, eftersom det kan leda till att kvinnan skadas (Cook 2009, s. 52; Hellgren, Anderson & Burcar 2015, s. 86; Migliaccio 2002, s. 35).

På grund av rädsla för att bemötas negativt eller inte bli betrodda, samt en misstro mot rättsväsendet, väljer vissa män att inte söka hjälp (se exempelvis BRÅ 2009, s. 40; Entilli & Cipolletta 2016; Nybergh 2014, s. 61; Machado, Hines & Matos 2016, ss. 259-261;). Det negativa bemötande medför ytterligare utsatthet för män, en så kallad sekundär viktimisering (Hines, Brown, & Dunning 2007, ss. 68-69; Walker et al. 2020, s. 221). Män står därför inför att låta bli att anmäla och söka hjälp eller riskera att framstå som omanliga (Migliaccio 2001, ss. 217-218).

Sannolikheten för att män uttalar sig om upplevelser av våldsutsatthet är låg, särskilt om de utsatts för psykiskt våld (Ameh et al. 2012, s. 415; Walker et al. 2020, s. 220). Bristen på en offentlig diskussion och representation i media ökar även manliga offers isolering och risken att beskylla sig själva för det våld de utsatts för (Cook 2009, ss. 107, 130). Negativa upplevelser vid kontakt med rättsväsende eller stödorganisationer påverkar även mäns hälsa långsiktigt (Bates 2020, ss. 499-500; Douglas & Hines 2011, s. 482; Entilli & Cipolletta 2016; Nybergh et al. 2013, s. 2). Även om antalet är förhållandevis litet finns det män som har haft positiva upplevelser av rättsväsendet, exempelvis när polisen har tagit deras berättelser på allvar (Bates 2020, s. 502; McCarrick, Davis-McCabe & Hisrt-Winthrop 2016, s. 207). Det framkommer även att kvinnliga förövare kan utnyttja föreställningarna om våld i nära relationer till sin fördel för att använda rättsväsendet mot sina offer (McCarrick 2019, s. 31). Exempelvis kan kvinnliga förövare hota med att anmäla det manliga offret för våld i nära relation (Bates 2020, s. 503; Migliaccio 2002, s. 35). Att kvinnan får ensam vårdnad om barnen, trots att hon har utsatt sin partner för våld, är också vanligt (Bates 2020, s. 503; Hines, Brown, & Dunning 2007, s. 70; Migliaccio 2002, s. 46).

Det saknas dessutom stödorganisationer som fokuserar på att hjälpa män som fallit offer för våld i nära relationer (BRÅ 2009, s. 42; Drijber, Reijnders & Ceelen 2013, s. 177; Smithers 2019, ss. 146-147, 150). Bristen på stödorganisationer menar forskare (Cook 2009, s. 143; Smithers 2019, s. 142) kan bero på en politisk ovilja att finansiera sådan hjälp för män. Vidare är de metoder som stödorganisationerna använder sig av utvecklade efter kvinnors behov, vilket gör dem svåra att applicera på manliga offer (se exempelvis Drijber, Reijnders & Ceelen 2013, s. 177; Hogan et al. 2012, s. 45; Smithers 2019, s. 148).

3.5 Kunskapsläge

Tidigare forskning visar att de samhällssystem som ska stödja människor som faller offer för våld i nära relationer inte är tillgängliga för många av de män som utsätts. Det har utförts en del forskning om våld i nära relationer mot män som inte berör normer och därmed faller utanför ramen för studien. Forskning har också utförts om hur normer påverkar mäns hjälpsökande och hur tillgången till rättsväsende och stöd ser ut. Vidare finns kunskap om vilken påverkan våld i nära relationer har på män och om vilka normer som finns om maskulinitet och våld i nära relationer. Majoriteten av de studier som behandlar normer har utgått ifrån ett tredjepersons perspektiv, exempelvis studenter och poliser, för att kartlägga befintliga normer. Många forskare diskuterar hur sådana normer hänger ihop med hur manliga offer bemöts. Det har dock inte utförts specifika studier för att undersöka normers påverkan på bemötandet som manliga offer för våld i nära relationer får.

Majoriteten av den granskade forskningen om våld i nära relationer har utförts i USA och det saknas forskning från stora delar av världen. I Sverige har ett fåtal studier genomförts, främst med fokus på vilka män som utsätts för våld i nära relationer. Däremot saknas svensk forskning angående normernas påverkan på våldsutsatta män. Det är problematiskt att det finns ett kunskapslucka i den svenska kontexten, eftersom normer om maskulinitet och offer är kulturellt betingade. De flesta studierna utfördes för mellan fem och tio år sedan, likaså i Sverige. Det finns en jämn fördelning mellan kvalitativ och kvantitativ forskning i studierna. Majoriteten utgår från ett mindre urval som inte är sannolikhetsbaserade, vilket resulterar i att få studier är generaliserbara. Jämförelse

mellan studier är dessutom svårt, eftersom studierna antingen saknar en definition av våld i nära relationer, eller utgår från olika definitioner. Det finns dessutom en brist på teoretiska perspektiv i den forskning som har utförts. Några få studier använder teorier, exempelvis idealiska offer och socialkonstruktivism (se exempelvis Hellgren, Andersson, & Burcar 2015). Teorier om våld i nära relationers applicerbarhet på män har också granskats (se exempelvis Hines & Douglas 2010; Nyberg 2014).

Det finns därför ett rättssociologiskt behov av vidare forskning i en svensk kontext, specifikt på mäns upplevelser av de normer som existerar i Sverige och av den påverkan normerna har på deras tillgång till rättsväsendet och stöd. Vidare finns behov av att applicera teorier på den forskning som utförs, för att kunna nyansera de resultat som framkommer. Studien ämnar därför bidra till att fylla kunskapsluckan som existerar i en svensk kontext. Genom tidigare forskning har det förtydligats att det finns behov av att utveckla stödet för män som utsatts för våld i nära relationer, samt att arbeta med befintliga normer om maskulinitet och våld i nära relationer. Ytterligare studier om hur normer om offerskap och maskulinitet påverkar män kan i längden öka våldsutsatta mäns tillgång till stöd och rättsväsende. Dessutom kan det belysa problematiken som finns i dagsläget och bidra till en mer öppen diskussion där manliga offer kan inkluderas. Behovet av att studera området är därför mycket stort.

4 Teori

I kapitlet presenteras studiens teoretiska ramverk. I avsnitt 4.1 *The gap problem* presenteras *the gap problem*⁶ utifrån Baier, Svensson och Nafstad (2018) och teorin problematiseras utifrån Banakar (2015; 2020). Ett genusrättsvetenskapligt perspektiv baserat på Gunnarsson, Svensson, Käll och Svedberg (2018) ges även på teorin. Christies (2001) teori om *idealiska offer* med inslag från Burcar Alm (2005) presenteras i 4.2 *Idealiska offer* och i avsnitt 4.3 *Maskulinitetsteori* beskrivs Connell (2008) och Messerschmidts (2004) *maskulinitetsteori*. Teorin om *idealiska offer* och *Maskulinitetsteorin* kan kopplas till studieområdet eftersom män, enligt forskning, kan ha

⁶ Ursprungligen presenterades teorin om *the gap problem* av Nelken (2017).

svårt att legitimeras som brottsoffer. Teorierna ger en förklaring till hur normer om maskulinitet och offerskap kan förstås. Därigenom möjliggörs en diskussion om vilken påverkan sådana normer har på män och deras tillgång till rättsväsendet och stöd. Teorin om *the gap problem* kan appliceras på studieområdet i och med att den kan förklara den möjliga diskrepansen mellan rättsregler och hur de tillämpas i praktiken. De tre teorierna är adekvata eftersom de kan bidra till kunskap om vad den eventuella bristen på tillgång till rättigheter för manliga offer för våld i nära relationer kan bero på.

4.1 The gap problem

Enligt Baier, Svensson och Nafstad (2018, s. 89) finns det två aspekter av det som benämns *the gap problem*. Gemensamt för de två varianterna är att det existerar en klyfta mellan två av de fyra rättssociologiska fält som Baier, Svensson och Nafstad (2018, ss. 14, 89) framställer. De fyra fälten består av rättsregler, rättslig praxis, sociala normer och social praxis (Baier, Svensson & Nafstad 2018, s. 14). Endast den variant av *the gap problem* som avser diskrepansen mellan hur lagen bör appliceras enligt lag och hur den faktiskt tillämpas, är av intresse för studien. Diskrepansen ligger därför mellan de rättssociologiska fälten rättsregler och rättslig praxis (Baier, Svensson & Nafstad 2018, ss. 15, 89). Att rättslig praxis frångår vad rätten utlovar kan vara ett resultat av att sociala normer har en påverkan på den rättsliga praxisen. Ofta beror det på att rättsregler är skrivna på ett sätt som innebär en orättvis rättstillämpning (Baier, Svensson & Nafstad 2018, ss. 20-21).

Att det existerar ett *gap* mellan skriven lag och rättslig praxis är dock någonting som är vedertaget (Banakar 2015, s. 52). Eftersom *gap* är en naturlig del av rättsregler bör målet för studier av *the gap* inte vara att sluta *gapet* (Banakar 2015, ss. 12, 54). Enligt Banakar (2020, s. 46) bör ett eventuellt *gap* inte vara en slutsats som forskare kommer fram till, utan *gapet* bör istället ses som en utgångspunkt utifrån vilken förklaringar kan baseras på. Forskare bör studera *gapet* utifrån andra utgångspunkter än vilka intentioner lagstiftarna utformat lagen efter och undvika att se rättsregler som neutrala, rationella, självständiga och auktoritära (ibid.). För att komma bortom sådana förklaringar applicerades ett genusrättsvetenskapligt perspektiv på teorin, utifrån vilket bland annat tillämpningen av rättsregler studeras i en strävan att göra rätten jämställd (Gunnarsson

et al. 2018, ss. 39, 71). Med hjälp att ett sådant perspektiv kan det synliggöras hur rättsregler och tillämpningen av dem inte är objektiva utan kan förstås som ett normsystem som påverkas av normer eller faktorer som exempelvis är sociala och kulturella. Rättsreglerna speglar dessutom de individer som har format dem och påverkas av de intressen, föreställningar, ställningstaganden och maktförhållanden som de har präglats av (Gunnarsson et al. 2018, ss. 75, 79). Historiskt sett har lagar utformats av män, vilket också medför att mäns intressen speglas i många lagar (Gunnarsson et al. 2018, s. 76).

I *tidigare forskning* har det diskuterats hur män som utsatts för våld i nära relationer har svårt att utöva sina rättigheter och att få tillgång till stödorganisationer och rättsväsendet. För att studien inte endast skulle återupptäcka att ett *gap* existerar mellan rättsregler och den rättsliga praxisen användes det empiriska materialet för att analysera hur *gapet* kan påverka brottsoffer och vad som kunde ligga bakom *gapet* i en svensk kontext. *Gapet* studerades utifrån en genusrättsvetenskaplig utgångspunkt där sociala normer om maskulinitet, offerskap och våld i nära relationer, baserade i teorierna beskrivna nedan, var en utgångspunkt för analysen.

4.2 Idealiska offer

Enligt Christie (2001, s. 47) finns det människor som har lättare att betraktas som offer när de utsätts för brott, en grupp som benämns *idealiska offer*. Individer med hög brottsofferstatus har större sannolikhet att framstå som trovärdiga i kontakt med rättsväsendet (ibid.). Ett *idealiskt offer* karaktäriseras enligt Christie (2001, ss. 48, 50, 51) av ett flertal egenskaper⁷. Offret ska:

- vara fysiskt svagt och ha svårigheter att skydda sig själv
- utsättas av en gärningsperson som är stor och ond
- inte känna eller ha en relation till gärningspersonen

⁷ Christie (2001) nämner ytterligare två egenskaper, som dock inte är av relevans för studien.

- ha tillräckligt mycket makt för att kunna kräva status som ett offer genom att uppmärksamma sin situation, men inte stark nog för att vara ett hot mot den sympati som förknippas med offer

Ett *idealiskt offer* beskrivs som en person som inte kan ha någon skuld för det brott den utsatts för. En individ som inte uppfyller egenskaperna har svårare att uppnå offerstatus (Christie 2001, ss. 47-48). Individer som har en nära relation till förövaren kan därför exempelvis ha svårare att uppnå offerstatus (Christie 2001, ss. 48-49). Partnervåld anses därför problematiskt, eftersom det både finns en relation till gärningspersonen, och en syn på att offret har möjlighet att lämna sin partner. Offer för våld i nära relationer kan därför få svårt att uppnå offerstatus eftersom de inte kan hävda en brist på möjlighet att skydda sig själva (Christie 2001, ss. 50, 59).

Enligt Christie (2001, ss. 48, 54) finns det, i enlighet med den andra punkten, dessutom ett behov av en *idealisk gärningsperson* för att offret ska kunna vara idealiskt och uppnå offerstatus. En gärningsperson som inte är stor i relation till offret och ett offer som är större och kan betraktas farligare än gärningspersonen, stämmer därför inte in på bilden av ett idealiskt offer och en idealisk gärningsperson.

Enligt kritiker tillskrivs det *idealiska offret* egenskaper som stämmer överens med normer om kvinnors egenskaper, exempelvis svaghet och passivitet. Därmed kan endast kvinnor passa in på bilden av det *idealiska offret*. Maskulinitet och offerskap blir därför svåra att kombinera och egenskaper som betraktas manliga går istället i linje med bilden av en *idealisk gärningsperson* (Burcar Alm 2005, ss. 20-21).

Teorin om *idealiska offer* ger en beskrivning av vem som kan betraktas vara ett offer i samhället som stämmer överens med de normer på offerskap som framkommit i *tidigare forskning*. Eftersom studien fokuserar på manliga brottsoffer och den tillgång de har till rättsväsende och stöd kan teorin ge en analytisk utgångspunkt till på vilket sätt mäns tillgång till sina rättigheter påverkas av normer. Utifrån teorin kan normer om offerskap analyseras och problematiseras för att förklara respondenternas upplevelser av våldsutsatthet.

4.3 Maskulinitetsteori

Teorier om *maskulinitet* utgår från teorier om genus som behandlar sociala skillnader mellan mäns och kvinnors personligheter, d.v.s. normer om maskulina och feminina roller (Messerschmidt 2004, s. 15). Begrepp som *maskulinitet* och *femininitet* skapas i motsats till varandra och det är ur den relationen som begreppen får mening. Därigenom lägger relationerna grunden för maskulinitetsteorier (Connell 2008, s. 80). Genus är inte av naturen givet utan produceras i specifika sociala och historiska sammanhang och är därför en produkt av en kultur (Messerschmidt 2004, ss. 17, 36). Eftersom de sociala skillnaderna som finns mellan män och kvinnor är föränderliga är de någonting som kan läras om i ett samhälle (Messerschmidt 2004, s. 16).

Enligt Connell (2008, ss. 83, 86) finns det en västerländsk syn på maskulinitet som att den till naturen är aggressiv, d.v.s. att våldsamhet är en del av männens biologi och beteende. Messerschmidt (2004, ss. 22-23) beskriver även att kvinnligt våldsutövande ignoreras eftersom det inte går i linje med vad som anses vara ett feminint agerande.

Det finns dock inte en enhetlig *maskulinitet*, utan flera *maskuliniteter* existerar parallellt (Connell 2008, s. 114). Det finns en form som i en kulturell och historisk kontext, är den dominerande definitionen av *maskulinitet*, den *hegemoniska maskuliniteten* (Connell 2008, ss. 115-116; Messerschmidt 2004, ss. 42-43). Den *hegemoniska maskuliniteten* är kulturellt åtråvärd bland män och utgör ett ramverk för hur män förväntas agera, den påverkar på så sätt manligt beteende (Messerschmidt 2004, ss. 43-44). Andra *maskuliniteter* motarbetas och de män som inte agerar i enlighet med den *hegemoniska maskuliniteten* marginaliseras och diskrimineras (Connell 2008, s. 119; Messerschmidt 2004, s. 43).

Genom respondenternas beskrivningar av maskulinitet tydliggörs vilken typ av maskulinitet som är eftersträvansvärd och hur den *hegemoniska maskuliniteten* ser ut. Det har framkommit i *tidigare forskning* att män som utsatts för våld sammankopplas med egenskaper som står i motsats till hur den hegemoniska maskuliniteten ser ut. Därmed kan *maskulinitetsteorin* komplettera teorin om *idealiska offer* i analysen om den påverkan som normer kan ha på våldsutsatta mäns tillgång till rättsväsende och stöd.

5 Metod och material

Studien bygger på ett induktivt förhållningssätt och är av explorativ karaktär. Empiriinsamlingen har utgjorts av semistrukturerade intervjuer som motiveras i avsnitt *5.1 Datainsamlingsmetod*. I *5.2 Analysmetod* beskrivs tillvägagångssättet för den tematisk analys som har utförts och urvalsmetoden för studien beskrivs i *5.3 Urval*. Hur reliabilitet och validitet samt forskningsetiska principer har utformat studien diskuteras i *5.4 Reliabilitet och validitet* samt *5.5 Forskningsetiska principer*.

5.1 Datainsamlingsmetod

För att besvara frågeställningen har kvalitativa semistrukturerade intervjuer genomförts. Att använda en kvalitativ metod för att undersöka området är gynnsamt eftersom det är ett bra angreppssätt för att undersöka upplevelser (Bryman 2018, s. 488). Genom kvalitativ forskning kan inte generaliserbarhet uppnås, dock kan en kontextuell förståelse för åsikter och upplevelser införskaffas, till skillnad från i kvantitativ forskning (ibid.).

Semistrukturerade intervjuer möjliggör för respondenternas personliga erfarenheter och tankar att framhävas (Bryman 2018, ss. 561-562), vilket är väsentligt för besvarandet av studiens frågeställning. Semistrukturerade intervjuer utgår ifrån vagt formulerade frågor som sedan kan följas upp av följdfrågor beroende på respondenternas svar (Bryman 2018, s. 563). Respondenterna har också möjlighet att fritt besvara frågorna. Därigenom har forskaren kontroll över vilka ämnen som diskuteras, samtidigt som respondentens berättelse styr vilken riktning intervjun tar (ibid.).

Att konversationen styrs av intervjufrågor kan vara en fördel i och med ämnets känslighet, och frågorna kan ge respondenterna någonstans att påbörja sin berättelse. Semistrukturerade intervjuer begränsas enligt Bryman (2018, s. 561) av att frågorna inte formuleras på samma sätt i samtliga intervjuer, vilket ökar risken att respondenterna tolkar frågorna på olika sätt. För att minska risken utförde samma forskare samtliga fyra intervjuer. Därigenom kunde frågorna ställas på ett likande sätt och det kunde bli en överlappning av de ämnen som togs upp i de olika intervjuerna. Semistrukturerade

intervjuer har valts eftersom metoden kan ta hänsyn till respondenternas upplevelser och försäkra att information som är av intresse för studien framkommer.

Intervjuerna genomfördes individuellt eftersom det enligt Denscombe (2016, s. 251) skapar trygghet för respondenterna. Intervjuerna har på grund av den rådande pandemisituationen genomförts över videosamtal för att undvika personlig kontakt. Att intervjuerna inte genomfördes fysiskt medförde att det fanns en möjlighet att intervjua män över hela landet. Bryman (2018, s. 593) menar att många upplever en ökad trygghet av distansen. Det finns dock även nackdelar med videointervjuer, exempelvis är det också möjligt att respondenter känner sig mindre bekväma när intervjuer genomförs på distans. Det personliga bemötandet, möjligheten att läsa kroppsspråk och agera därefter begränsas i videosamtal.

Enligt Nilsson och Waldemarson (2016, ss. 87-88) är den icke-verbala kommunikationen av stor betydelse för att visa att man lyssnar för att inte skapa osäkerhet hos respondenten och för att öka förtroendet. En viktig del i det aktiva lyssnandet är delaktighet och bekräftelse av det som sägs samt att reagera på ett sätt som visar för respondenten att det som sägs är betydelsefullt (Nilsson & Waldemarsson 2016, s. 89). Att återge de känslor och budskap som förmedlas av respondenten, att spegla, är en metod som tydligt visar att man lyssnar och förstår vad respondenten säger, och som motiverar respondenten att fortsätta berätta (Nelson-Jones 2017, ss. 90, 92). Enligt Jacobsen (1993, s. 81) är det även viktigt att forskare balanserar sina reaktioner på ett lämpligt sätt för att inte få respondenten att tona ner ämnet som behandlas. Intervjuerna genomfördes i enlighet med ovan nämnda intervjumetoder för att motverka osäkerhet och bygga förtroende. För att öka respondenternas trygghet under intervjuerna inleddes de med mindre känsliga frågor, i enlighet med Denscombes (2016, s. 251) rekommendationer.

Intervjuguiden utformades med fokus på respondenternas upplevelser av den påverkan normer om manlighet och offerskap har på dem. Frågor bör enligt Bryman (2018, s. 565) utformas i relation till frågeställningen för att säkerställa att rätt information kan samlas in. Frågorna utformades så att normer inte nämns direkt, utan att normerna istället framkom genom samtalen. För att säkerställa att frågorna var lättförståeliga och inte

skapade missförstånd genomfördes en pilotstudie innan intervjuerna, på rekommendation av Bryman (2018, s. 332).

Intervjuerna spelades in med en mobiltelefon för att säkerställa att ingen viktig information uteblev. Videofunktionen användes för att forskarna och respondenterna skulle kunna se varandra och möjliggöra en trygg miljö genom att ansiktsuttryck kunde utläsas. Intervjuerna transkriberades innan nästa intervju genomfördes eftersom det enligt Bryman (2018, s. 579) medför att forskaren vid behov kan förbättra frågorna och sättet som intervjun genomförs på. Dessutom är chansen större att forskaren kommer ihåg detaljer från intervjuerna om transkriberingen genomförs i anslutning till intervjun (Öberg 2015, s. 63). Transkriberingen av det inspelade intervjumaterialet genomfördes i sin helhet i enlighet med Eriksson-Zetterquists och Ahrnes (2015, s. 52) rekommendation. Transkribering bör också utföras med en eftersträvan att så exakt som möjligt återge vad respondenterna har sagt (Bryman 2018, s. 581). Därmed har delar av inspelningarna som är ohörbara markerats i transkriberingen och verbala ljud från respondenterna har antecknats.

5.2 Analysmetod

För att analysera intervjuerna och besvara studiens frågeställningar tillämpades en tematisk analys beskriven av Bryman (2018) eftersom det gav analysarbetet en tydlig struktur och gjorde det möjligt att systematiskt arbeta med analysen av materialet.

Inledningsvis lästes transkriberingen av intervjuerna i sin helhet för att skapa en holistisk bild och förståelse för materialet, utifrån Brymans (2018, s. 707) rekommendation. Den inledande kodningen var öppen, vilket enligt Bryman (2018, ss. 691, 707) innebär att textdelar av materialet bröts ned till mindre delar och varje del tilldelas en kod. Efter en genomläsning av transkriberingarna uppmärksammades ämnen som var genomgående i de olika intervjuerna. Därmed utfördes uppdelningen i koder utifrån de olika ämnena. Bland annat användes koder såsom normer om *offerskap*, normer om *maskulinitet*, *brister i tillämpning av lag* och *bemötande som männen fått när de sökt sig till stödorganisationer*.

Därefter bör teman skapas för att samla fler koder på textdelar som behandlar närliggande ämnen som är av intresse för studien (Bryman 2018, s. 707). Utifrån koderna skapades följande teman: *Normer om maskulinitet och offerskap, normer om kvinnliga förövare, fokus på kvinnor, uppfattningar om utsatthet för våld i nära relationer bland närstående, tillgång till stödorganisationer, tillgång till socialtjänsten och familjerätten, tillgång till rättsväsendet och faderskapsrättigheter*. Materialet bearbetades flera gånger, eftersom Boréus och Kohl (2018, ss. 58-59) menar att det är en viktig process för att testa de teman som tagits fram.

I enlighet med Brymans (2018, s. 707) beskrivning bearbetades och kopplades de teman som identifierats till tidigare forskning, teori samt studiens frågeställning. Teman som inte ansågs vara relevanta för studien plockades bort och huvudteman utvecklades eftersom samtliga teman berörde ett av två ämnen. Temana *uppfattningar om utsatthet för våld i nära relationer bland närstående* samt *faderskapsrättigheter* togs bort, eftersom de ansågs ligga utanför syftet för studien. Kvarvarande teman går in under ett av de två huvudtemana: *Normer* eller *Tillgång till rättsväsende och stöd*. Resultatet sorterades och analysen genomfördes utifrån undertemana. Flera av undertemana kunde kopplas till samma teoretiska utgångspunkter på ett liknande sätt och presenteras som två sammanfattande analyser under de två huvudtemana. Utifrån Brymans (2018, s. 707) förslag kopplades de etablerade temana sedan samman för att identifiera samband och skillnader samt för att skapa en teoretisk förståelse för det insamlade materialet. Flera av de teman som uppkommit gick att sammankoppla. Huvudtemana *Normer* respektive *Tillgång till stöd* sammankopplades för att visa på deras samspel. Undertemana till respektive huvudtema visade sig dessutom både samspela och överlappa.

Genom att koda materialet och bryta ned texten i mindre delar kan de sociala situationer som beskrivs av respondenten under intervjun dekontextualiseras och fragmentiseras (Bryman 2018, s. 701). När koderna i de olika temana relateras och sammankopplas, något som leder till att en teoretisk förståelse skapas, kan fragmentering och dekontextualisering dock förebyggas (Bryman 2018, ss. 689, 691). Studien tog under utförandet av analysen hänsyn till kritiken mot kodning och förebyggde fragmentering genom en sammankoppling av teman för att skapa ett sammanhang. Vidare motverkades fragmentering i så stor utsträckning som möjligt genom att placera analysen i relation till

resultatet i respektive huvudtema. Därigenom får läsaren ta del av respondenternas berättelser och den analys som gjorts utifrån materialet.

När en kvalitativ analys utförs är det även viktigt att ta hänsyn till forskarnas förförståelse för ämnet, eftersom förförståelsen oftast påverkar tolkningen av materialet (Esaiasson, Gilljam, Oscarsson, Towns & Wängnerud 2017, s. 228). I utförandet av studien togs hänsyn till forskarnas förförståelse för våld i nära relationer, maskulinitet och offerskap. Medvetenheten medförde att analys och tolkning utfördes i ett aktivt försök att ta avstånd från förförståelsen samt utföra en så objektiv studie som möjligt.

För att minska påverkan av forskarnas förförståelse menar Nilsson och Waldemarson (2016, ss. 128-129) att analys och tolkning bör utföras med försiktighet så att de inte skiljer sig från respondenternas berättelse och uppfattning av händelsen. För att motverka att analysen och tolkningen påverkas av forskarnas förförståelse kan materialet studeras flera gånger för att få en djupare förståelse för männens upplevelse utifrån deras egna ord (Thurén 2019, s. 116). Materialet lästes därför flera gånger och tolkningen utfördes utifrån en strävan att presentera respondenternas ståndpunkt och inte forskarnas. Eftersom forskarna kan ha olika förförståelse, kodades materialet individuellt för att sedan gemensamt diskutera vilka koder som funnits. Därigenom var forskarna vid den första kodningen opåverkade av varandras förförståelse.

5.3 Urval

Studien utgår från ett kriterieurval, vilket är ett icke-sannolikhetsbaserat målstyrt urval. Urvalsformen innebär att respondenterna väljs ut utifrån kriterier som formas för att frågeställningen ska kunna besvaras och urvalet valdes därav inte ut slumpmässigt. Som ett resultat blir urvalet inte representativt och resultatet blir svårt att generalisera (Bryman 2018, ss. 227, 484-485, 496, 498). Kriterierna presenterats i avsnitt 1.4 *Avgränsningar*. Respondenterna kontaktades genom mejl som skickades till 32 organisationer som arbetar med våldsutsatta män över hela Sverige.

Kontakt med respondenterna initierades via stödorganisationer dit männen själva valt att söka stöd, vilket medför att män som valt att inte söka hjälp inte kunde nås. I mejlen

presenterades studien så att informationen kunde gå ut till respondenter som uppfyllde kriterierna. Ytterligare fyra stödorganisationer kontaktades efter rekommendation från en respondent. Som ett resultat av att få män, enligt stödorganisationerna, kontaktar dem utan att vara anonyma har det varit svårt att få tag på respondenter. Enligt Denscombe (2016, s. 242) kan bortfall av respondenter också bero på ett ämnets känsliga karaktär. Totalt deltog fyra respondenter i studien.

5.4 Reliabilitet och validitet

Vid kvalitativ forskning används särskilda varianter av reliabilitet och validitet som är mer anpassade till kvalitativa metoder (Bryman 2018, s. 465). Analys och diskussion genomfördes gemensamt för att uppnå kriteriet intern reliabilitet, som avser den grad som forskarna har enats om hur tolkningen av det som studeras ska utföras (ibid.) Kriteriet extern reliabilitet handlar om till vilken grad studien går att upprepa. Det är svårt att återskapa kvalitativa studier, såsom intervjuer, på grund av hur kontextbundna de är (ibid.). I semistrukturerade intervjuer är risken också högre att respondenter tolkar frågor på olika sätt (Bryman 2018, s. 561). Den externa reliabiliteten kan dock höjas genom transparens, vilket innebär att det tydligt redogörs för hur materialinsamling och metodval utförts och varför (Svensson & Ahrne 2015, s. 25). För att uppnå så hög extern reliabilitet som möjligt användes en intervjuguide. Samtliga beslut i urvalsprocessen och avgränsningen har dessutom beskrivits och intervjuguiden har publicerats i studien (se *Bilaga 3*).

Kriteriet intern validitet utgår från trovärdigheten hos de slutsatser som dragits i relation till det insamlade materialet (Bryman 2018, s. 465). För att öka sannolikheten att informationen som analyserades stämde överens med respondenternas berättelser spelades intervjuerna in. Respondenterna fick också möjlighet att läsa igenom tolkningen, vilket enligt Svensson och Ahrne (2015, s. 26) ökar möjligheten att slutsatserna överensstämmer med verkligheten. Dessutom förklarades och motiverades samtliga tolkningar tydligt. Delar av vad respondenterna beskrev under intervjuerna publicerades i studien, men citat undveks trots att det enligt Esaiasson et al. (2017, s. 228) ökar en studies tillförlitlighet. Beslutet att inte ta med citat grundade sig i etiska orsaker, någonting som diskuteras mer i *5.5 Forskningsetiska principer*. Det sista kriteriet är extern

validitet, vilket behandlar resultatets generaliserbarhet (Bryman 2018, s. 466). Kvalitativa, småskaliga studier är ofta svåra att generalisera (Bryman 2018, s. 484; Svensson & Ahrne 2015, s. 27) och det har därför inte varit ett mål med studien. Istället ligger fokus på att belysa den problematik som det studerats lite på i en svensk kontext och bidra med ytterligare kunskap på området.

5.5 Forskningsetiska principer

Studien tog hänsyn till forskningsetiska principer, vilka innefattar samtyckeskravet, informationskravet, konfidentialitetskravet och nyttjandekravet (Vetenskapsrådet 2002, s. 6). Ett informationsbrev (se *Bilaga 1*) skickades ut till respondenterna där syftet med studien, tillvägagångssättet för intervjun, samt åtgärder som har tagits för att uppfylla de etiska principerna beskrevs. Respondenterna informerades också muntligt i början av intervjuerna. Samtliga respondenter tillfrågades också om samtycke, både skriftligt via ett samtyckesformulär (se *Bilaga 2*), och muntligt i början av intervjun. De fick också information om att de kunde avstå att svara på frågor och att deras deltagande var frivilligt samt att de kunde avbryta sin medverkan när som helst. Därmed har studien arbetat för att uppfylla samtyckeskravet, som behandlar frivilligt deltagande (Vetenskapsrådet 2002, ss. 9-10) och informationskravet, som innebär att respondenterna delgivit information om studien och sitt deltagande (Vetenskapsrådet 2002, s. 7).

Intervjumaterialet hanterades konfidentiellt och det förvarades frånskilt från respondenternas personuppgifter. Materialet anonymiserades, vilket innebär att information såsom namn, platser och känslig information utelämnades i studien. Eftersom ämnet är av känslig karaktär, och deltagarna skulle kunna ta skada om de identifierades, togs ytterligare steg för att anonymisera materialet. Endast utvalda delar av intervjumaterialet återgavs i studien. Citat ingick inte i studien eftersom vikten av att garantera deltagarnas säkerhet bedömdes överväga den ökade tillförlitlighet som inkludering av citat hade medfört. Intervjumaterialet förstördes även i samband med

publicering av studien⁸. Dessutom hade endast de ansvariga forskarna, Emilia Nilsson och Malin Polla tillgång till personuppgifterna och det fullständiga intervjumaterialet⁹. Samtliga åtgärder genomfördes för att uppfylla konfidentialitetskravet, som innebär att hantering och lagring av material ska utföras så att respondenterna inte kan identifieras och att ingen obehörig ska ha tillgång till det (Vetenskapsrådet 2002, s. 12). Vidare togs hänsyn till nyttjandekravet, vilket innebär att materialet endast används för forskningen i fråga (Vetenskapsrådet 2002, s. 14).

Av etiska skäl gjordes en avgränsning till att respondenterna skulle ha en minimiålder på 18 år. Vetenskapsrådet (2002, ss. 9-10) menar att ett flertal försiktighetsåtgärder bör tas vid studier där omyndiga deltar, särskilt om ämnet är av känslig karaktär. Bland annat hålls förmyndare ansvariga för att deltagaren tagit del av informationen (ibid.), vilket skulle kunna innebära obehag för deltagarna.

På grund av ämnets känsliga karaktär vidtogs ytterligare åtgärder. I kontakten med respondenterna iakttogs försiktighet gällande vilken information som skickades, eftersom vetenskap inledningsvis inte fanns om respondenternas våldsamma partners hade kunnat få tillgång till dialogen. Innan meddelanden skickades till respondenterna där det framgick vad studien handlade om, frågades respondenterna om informationen kunde delas och genom vilket kommunikationsmedel. Bryman (2018, s. 593) menar också att forskarens kön kan ha en påverkan på respondenterna. Det är möjligt att kvinnliga forskare kan påverka respondenterna negativt när de berättar om sina personliga upplevelser, eftersom samtliga respondenter har blivit utsatta för våld av kvinnliga partners. Samtidigt är det möjligt att forskarens kön var fördelaktigt, då det skulle kunna vara svårare att prata om ämnet med en man, på grund av de maskulina normerna. För att minska påverkan på respondenterna utfördes intervjuerna av endast en forskare.

⁸ Om lagen om etikprövning hade varit tillämplig hade forskarna för studien varit skyldiga att förvara det material, elektronisk samt fysiskt, som innehåller känsliga personuppgifter i ett låst skåp i minst 10 år (Görman 2017, s. 27). Eftersom studien genomförs som en kandidatuppsats är en sådan materialhantering inte nödvändig.

⁹ Examinator har även haft möjlighet att kräva ut det fullständiga intervjumaterialet. Alla namn, platser, tider, åldrar och dylikt har dock markerats ut från materialet, för respondenternas säkerhet.

6 Resultat och analys

Semistrukturerade intervjuer möjliggjorde för den empiriinsamling som legat till grund för resultatet. Respondenternas berättelser presenteras gemensamt där likheter och skillnader mellan deras upplevelser beskrivs. Både resultat och analys presenteras i kapitlet, som delas in efter två huvudteman: *6.1 Normer, som besvarar studiens första frågeställning*, samt *6.2 Tillgång till rättsväsende och stöd, som besvarar den andra frågeställningen*. Under *6.3 Sammanfattning av analys* sammanfattas analysen och det som hittats presenteras i relation till *tidigare forskning*.

Genom analysen har flera perspektiv på manlig utsatthet för våld i nära relationer påträffats. De olika perspektiven delar flera möjliga orsaker som grundar sig i teorier. Följande teoretiska aspekter som kan förklara orsakerna framkom:

- *Kvinnliga offer-aspekten*: Som beskrivet i avsnitt *4.2 Idealiska offer*, är *idealiska offer* svagare än sina förövare och saknar möjlighet att skydda sig själva. *Idealiska gärningsmän* är stora, starka och farliga och det är därför lättare för kvinnor att passa in på bilden som offer.
- *Offerstatusaspekten*: Under avsnitt *4.2 Idealiska offer*, framkommer det att individer behöver ha makt för att kunna utkräva offerrollen. Ett sådant utkrävande kan inte vara ett hot mot uppfattningen att offer har svårt att försvara sig, för att de ska kunna få den sympati som krävs för att kunna betraktas som ett offer.
- *Relationsaspekten*: *Idealiska offer* har inte en relation till sin förövare, något som presenteras i *4.2 Idealiska offer*. Partnervåld passar därmed inte in på bilden av ett *idealiskt offer* eftersom individen förlorar sin möjlighet att ses som svaga när offer väljer att stanna i relationen.
- *Våldsutövaraspekten*: I *4.3 Maskulinitetsteori* presenterades att män anses vara mer aggressiva än kvinnor och att femininitet och maskulinitet är motsatser till varandra. Det är möjligt att det därför är svårare att se kvinnor som aggressiva. Som ett resultat av synen på mäns aggressivitet anses även våldsbrott vara maskulint, vilket leder till att kvinnligt våldsutövande bortses från.
- *Hegemoniska maskulinitets-aspekten*: De maskuliniteter som inte stämmer överens med den *hegemoniska maskuliniteten* ses ned på, vilket framkommer

under avsnitt 4.3 *Maskulinitetsteori*. Beteenden som framstår som mer feminina kan därmed resultera i diskriminering av män.

Utöver att orsaker bakom det som framkommit genom resultatet diskuteras, berörs även konsekvenser. Teorin om *the gap problem*, som presenteras under 4.1 *The gap problem*, används för att förklara hur konsekvenserna ser ut.

6.1 Normer

I avsnittet, som redogör för respondenternas upplevelser av hur normer om maskulinitet, offerskap och våld i nära relationer ser ut, besvaras den första frågeställningen. Det första avsnittet 6.1.1 *Maskulinitet och offerskap* behandlar respondenternas upplevelser av att vara en våldsutsatt man och vad det kan resultera i. I 6.1.2 *Kvinnliga förövare* behandlas samhällssynen på våld i nära relationer utifrån respondenternas upplevelser och i 6.1.3 *Fokus på kvinnor* redogörs för hur respondenterna upplever att samhällsdiskussionen om våld i nära relationer ser ut. Analys utifrån de tre avsnitten utförs i 6.1.4 *Analys av normer*.

6.1.1 Maskulinitet och offerskap

Samtliga respondenter menade att det finns en syn på maskulinitet som inte går ihop med synen på offerskap och två av respondenterna beskrev att det finns en samhällssyn att män inte kan vara offer för våld. Tre av respondenterna menade att det finns en syn på att män ska ta sitt ansvar och klara sig själva. Enligt tre av respondenterna finns en syn på att de borde kunna klara en viss mängd våld från sin partner. Två av respondenterna beskrev även att maskulinitet likställs med styrka och trygghet, på grund av normerna. De förklarade också att våldsutsatta män betraktas vara svaga och inte framstår som en riktig man eftersom det går emot den styrka och självständighet som maskulinitet förknippas med. Enligt tre av respondenterna försvårar den bilden, samt de normer som finns om att män ska vara manliga och inte klaga, möjligheten för män att söka hjälp. Två respondenter beskrev också att det är vanligare att kvinnor söker hjälp eftersom män upplever mer skam kring att utsättas för våld av en partner. Skammen var enligt tre av respondenterna ett resultat av att våldsutsattheten fick dem att verka svaga.

Skammen ökar också, enligt en av respondenterna, när män är större och starkare än sina partners. Tre av respondenterna förklarade att det finns en syn på att män ska kunna försvara sig, vilket resulterar i att utsatta män kan få svårt att betraktas som offer. Synen påverkas, enligt respondenterna, också av att det finns en fysisk skillnad mellan män och kvinnor. En respondent menade även att skillnaden i fysisk förmåga leder till att kvinnliga offer uppmärksammas i högre grad.

6.1.2 Kvinnliga förövare

Samtliga respondenter beskrev att det finns en syn på att endast kvinnor kan vara offer för våld i nära relationer, bland annat eftersom kvinnliga offer framställs som vanligt förekommande, och kvinnliga förövare framställs vara ovanliga. Tre av respondenterna trodde inte tidigare att män kunde utsättas för våld av en kvinna och en av respondenterna beskrev att han hade ansett det vara skrattretande att en man skulle utsättas för våld av en partner. Tre av respondenterna menade också att kvinnor inte anses vara farliga och därför inte kan vara förövare. Kvinnor betraktas också oftare som offer, på grund av att kvinnor anmäler och pratar om sin utsatthet till högre grad, enligt två respondenter.

Samtliga respondenter menade att normerna om vem som kan vara offer respektive förövare påverkar hur omgivningen ser på mäns utsatthet och vilket sätt män bemöts på. Två av respondenterna beskrev att reaktionerna på manlig utsatthet är svaga och att utsattheten anses mindre allvarlig. Tre av respondenterna nämnde att de själva hade bemötts av en syn på att deras utsatthet inte var så allvarlig, eftersom de hade blivit utsatta av en kvinnlig partner.

Enligt tre respondenter finns det en syn i samhället på att våld i nära relationer endast utgörs av fysiskt våld, en syn som de tidigare delat. En av dem trodde emellertid att myndigheterna har en nyanserad bild av våldet. En respondent menade, i motsats till de tre respondenterna, att samhällssynen är att våld i nära relationer kan ta olika former.

6.1.3 Fokus på kvinnor

Samtliga respondenter upplevde att våld i nära relationer presenteras på ett sätt som endast framställer män som möjliga förövare. Respondenterna menade att det finns för lite uppmärksamhet på manliga offer, och att diskussionen om våld i nära relationer är fokuserad kring kvinnor i exempelvis media, böcker och reklam. Två respondenter menade också att kampanjer om kvinnliga offer är mycket vanligare, och att det påverkar synen på vem som kan vara ett offer. Respondenterna uppfattade att det kunde påverka bemötandet de fick och den hjälp som deras våldsamma partner kunde få. Enligt tre av respondenterna finns det mer sympati för kvinnor som utsätts för våld av en partner, än för män. Samtliga respondenter ansåg att män som utsätts för våld av kvinnliga partners måste uppmärksammas mer, för att män ska få det stöd de behöver. Tre av respondenterna menade också att det finns ett behov av att synliggöra mäns utsatthet för att det ska bli lättare att veta att det finns hjälp att få och vart man ska vända sig. Att mäns utsatthet för våld i nära relationer inte uppmärksammas resulterar enligt dem i att män upplever skam när de utsätts.

6.1.4 Analys av normer

Den bild som respondenterna gav av hur den åtråvärda maskuliniteten ser ut, d.v.s. vad den *hegemoniska maskuliniteten* präglas av, visar att män ska vara starka, kunna klara sig själva och kunna försvara sig. Det framkom också från respondenternas berättelser att män inte anses kunna vara offer för våld utan anses då svaga. En orsak till att det är svårare för män att betraktas som offer kan vara den *Kvinnliga offer-aspekten*. Svårigheten för män att betraktas som offer kan vara ett resultat av synen på offer, främst gällande skillnad i styrka från deras partner. En annan orsak kan vara den *Hegemoniska maskulinitets-aspekten*. Den *hegemoniska maskuliniteten* som respondenterna beskriver med exempelvis styrka står i motstånd till den svaghet som ett offer enligt Christie (2001, s. 48) besitter. Att män som utsätts för våld ses ned på framkommer av respondenternas berättelser där de beskrev att deras våldsutsatthet fick dem att betraktas svaga. Den *hegemoniska maskulinitets-aspekten* kan också förklara varför män betraktas som svaga när de utsätts för våld. Att våldsutsattheten står i kontrast till den *hegemoniska maskuliniteten* kan också vara en orsak till både att respondenterna upplevde skam när de utsattes samt att kvinnor som utsätts kan få mer sympati. Ytterligare en orsak till

skammen och till att kvinnor får mer sympati kan vara att synen på offerskap ser ut som beskrivits i den *Kvinnliga offer-aspekten*. Män passar inte in på bilden, och kvinnor gör det. *Våldsutövaraspekten* kan leda till att män som utsätts känner skam. Deras utsatthet passar inte in på bilden som finns av våldet. Att sympatin för kvinnors utsatthet är större än för mäns utsatthet kan vara ett resultat av samma orsak.

Genom respondenternas berättelser framkom det att det finns en syn på att kvinnor inte är farliga och inte kan vara förövare. Utöver att orsakerna som diskuterats i stycket ovan kan förklara varför män inte betraktas vara offer, kan de också förklara varför kvinnor inte betraktas vara förövare, eftersom båda perspektiven beskriver hur normen om våldsutsatthet ser ut. Egenskaperna som kopplas till offer stämmer, enligt den *Kvinnliga offer-aspekten*, bättre överens med kvinnor, och deras utsatthet accepteras. Maskulina egenskaper kopplas dock lättare till våldsutövande, som beskrivits i *Våldsutövaraspekten*. Det är dessutom möjligt att *Offerstatusaspekten* påverkar varför kvinnor inte betraktas som förövare och män inte betraktas som offer. Det är möjligt att kvinnor har högre makt att kräva ut sin roll som offer för våld i nära relationer på grund av normerna om maskulinitet, offerskap och våld i nära relationer samt att kvinnliga offer uppmärksammas mer i media. *Offerstatusaspekten* skulle dessutom kunna kopplas till att diskussionen kring våld i nära relationer i samhället fokuserar på kvinnor som offer och män som förövare, som respondenterna beskrev det. Till följd av *Våldsutövaraspekten* kan en sådan offerstatus vara enklare för en kvinna att anskaffa sig. Att kvinnor stämmer bättre in på bilden av offer än män, i enlighet med den *Kvinnliga offer-aspekten*, kan också vara en orsak till att kvinnliga offer blir uppmärksammade i högre grad. Att samhället, som beskrivet i den *Hegemoniska maskulinitets-aspekten*, dessutom ser ner på män vars maskulinitet inte överensstämmer med den åtråvärda maskuliniteten kan vara ytterligare en orsak till att män inte framställs som offer. Om en individs beteende går emot normen om hur män ska agera kan det resultera i att samhället tar distans till mäns utsatthet, d.v.s. låter bli att lyfta upp problematiken.

Respondenterna beskrev att det inte anses lika allvarligt när män utsätts av en kvinnlig förövare som det omvända. En sådan syn på manlig utsatthet skulle kunna vara ett resultat av bilden på hur ett offer ska vara, såsom beskrivet i den *Kvinnliga offer-aspekten*. Det är också möjligt att våldsutsattheten, som beskrivits ovan, går emot den *hegemoniska*

maskuliniteten som respondenterna har beskrivit. Utifrån den *Hegemoniska maskulinitets-aspekten* är det möjligt att mäns utsatthet betraktas vara mindre allvarlig eftersom våldsutsatta män ses ned på. Ytterligare en orsak kan vara synen som existerar på våldsutövande, såsom beskriven i *Våldsutövaraspekten*. Om kvinnor inte anses kunna utöva våld kan det påverka hur allvarligt våldet betraktas när det faktiskt utövas, vilket skulle kunna leda till att kvinnor anses kunna orsaka mindre skada.

6.2 Tillgång till rättsväsende och stöd

I avsnittet besvaras den andra frågeställningen och respondenternas tillgång till rättsväsende och stöd i kontakt med myndigheter behandlas. I *6.2.1 Stödorganisationer* redogörs för hur respondenterna upplevde bemötandet av stödorganisationer och i *6.2.2 Socialtjänsten och familjerätten* behandlas bemötandet som respondenterna upplevde att de fått från socialtjänsten och familjerätten. Respondenternas upplevelse av rättsväsendet avhandlas i *6.2.3 Rättsväsendet* och i *6.2.4 Analys av tillgång till rättsväsende och stöd* genomförs en analys utifrån de tre avsnitten.

6.2.1 Stödorganisationer

Samtliga respondenter menade att stödorganisationers bemötande i huvudsak var bra och att de blivit trodda. En av respondenterna beskrev dock att bemötandet från en generell stödorganisation för män var sämre än det han fick från en stödorganisation för män som blivit utsatta för våld i nära relationer. Stödorganisationen behandlade respondenten som att han bar ett ansvar för det våld han utsatts för.

Tre av respondenterna beskrev att det är svårt att hitta stödorganisationer för män som blivit utsatta för våld av en partner eftersom det finns väldigt få sådana stödorganisationer. En av respondenterna menade dock att det var lätt att hitta stöd, eftersom han fick hjälp att kontakta en stödorganisation. Två av respondenterna menade också att åtkomsten till stödorganisationer för män är begränsad och att stödorganisationerna endast har öppet några få timmar i veckan, vilket kan försvåra tillgången till hjälp. Enligt respondenterna saknar män tillgång till samma stöd som kvinnor och en del av den hjälp som erbjuds på stödorganisationer för kvinnor finns inte

att tillgå på stödorganisationer som riktar sig till män, exempelvis jourhem. Det innebär att män måste vända sig till stödorganisationer för kvinnor för att få tillgång till sådan hjälp, någonting som en respondent menade kan vara förnedrande. Även om det är möjligt för män att kontakta stödorganisationer för kvinnor, menar två av respondenterna att sådana stödorganisationer inte kan erbjuda män hjälp. Två respondenter beskrev även att de inte visste att stödorganisationer för män fanns innan de själva kom i kontakt med dem. Män som utsatts för våld i nära relationer blir sårbara enligt två av respondenterna, eftersom de tvingas göra allting själva för att kunna få stöd.

6.2.2 Socialtjänsten och familjerätten

Två respondenter upplevde ett bra bemötande från socialtjänsten¹⁰, där de exempelvis fick hjälp att ta kontakt med stödorganisationer. Ytterligare en respondent menade att han har bemötts positivt och blivit trodd av en handläggare på familjerätten¹¹, men att bemötandet i övrigt var negativt. Två respondenter beskrev att de bemötts som om de varit förövre under hela processen, både innan och efter att de och deras partners beskrivit situationen. En respondent beskrev också att han inte blev trodd, vilket han menar kan leda till att män inte vågar berätta om sin utsatthet.

En annan respondent berättade hur handläggare på familjerätten inte hjälpte honom att söka stöd när han berättade om det våld som han utsatts för. Istället uppmanades han att själv kontakta en stödorganisation, trots att handläggarna hade skyldighet att vidarebefordra honom till en särskild enhet för våld i nära relationer. Respondenten menade att han inte fick den hjälp han har rätt till enligt Socialtjänstlagen och att det är svårt för män att få stöd, eftersom myndigheter så som familjerätten och socialtjänsten präglas av normer. Tre respondenter fick en reaktion i kontakt med socialtjänsten eller familjerätten som antydde att de skulle ta sitt ansvar och klara sig själva. Exempelvis

¹⁰ Socialtjänsten har en skyldighet att hjälpa individer som utsatts för brott samt att se till att individen får det stöd och hjälp som hen är i behov av (SFS 2012:776, 5 kap. 11 §).

¹¹ Familjerätten är en del av myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd och ska stödja individer i frågor inom socialnämnden som behandlar familjerätt, exempelvis vårdnad om barn (SFS 2017:292, 1, 2 §§).

upplevde en av männen, när han förklarade för familjerätten vad han utsattes för, att myndigheten lade ansvaret för våldet på honom.

En respondent upplevde att det dåliga bemötandet var ett resultat av bristande kunskap om våld i nära relationer mot män. Han menade att kunskapsbristen exempelvis berodde på att socialtjänstens arbete baseras på Socialtjänstlagen som föreskriver att kvinnor och barn ska skyddas från våldsverkande män. Respondenten menade också att lite forskning har utförts om manliga offer för våld i nära relationer och att kunskapen hos sociala myndigheter därför är bristfällig. Tre av respondenterna ansåg att den syn som finns i samhället på maskulinitet, offerskap och våld i nära relationer påverkar i vilken grad de har möjlighet att få hjälp och tillgång till sina rättigheter.

Två av respondenterna trodde att bemötandet från familjerätten och socialtjänsten hade skiljts sig om de varit kvinnor som varit utsatta för våld i nära relation. De upplevde att bemötandet var partiskt, i fördel för den kvinnliga förövaren och att utgångspunkten från första början var att deras partner var den som talade sanning. Tre av respondenterna menade att socialtjänsten och familjerätten tar kvinnans sida på grund av synen som finns i samhället. En respondent beskrev att familjerätten uttryckt saker till honom som han upplevde att de aldrig skulle säga om han hade varit en kvinna, exempelvis att han inte skulle behöva ha vårdnad för att umgås med sitt barn och att han därför skulle släppa vårdnadsdiskussionen. Respondenten beskrev även hur socialtjänsten hjälpte hans kvinnliga förövare att söka hjälp via stödorganisationer, men att ingen rekommenderade honom att söka hjälp eller anmäla de händelser som han utsatts för. En annan respondenten upplevde att socialtjänsten inte gav honom samma chans som hans kvinnliga förövare, eftersom han betraktades vara förövaren. En respondent upplevde också att socialtjänsten och familjerätten gav hans partner information om vad hon skulle göra som gav henne en fördel mot honom. Två av respondenterna beskrev att synen på att kvinnor inte kan vara förövare samt synen på maskulinitet gjorde att deras partners kunde utnyttja samhällssystemen till sin fördel.

Tre av respondenterna kände ett behov av att använda metoder för att inte betraktas som förövare. Exempelvis behövde en av dem ständigt förtydliga att han var den som var utsatt när han nämnde att han fick stöd för våld i nära relationer. De två andra respondenterna

beskrev hur de aktivt undvek att försvara sig mot det våld de utsattes för i rädsla för att betraktas som förövare. Respondenterna beskrev också hur de i kontakt med socialtjänsten och familjerätten undvek att beskriva vad deras våldsamma partners hade gjort, för att själva inte bli misstänkliggjorda.

6.2.3 Rättsväsendet

En av respondenterna upplevde att synen på att män inte kan vara offer kan utläsas i vissa lagar. Exempelvis menade han att Socialtjänstlagen är utformad på ett sådant sätt att män framställs som förövare eftersom kvinnor ska skyddas från våldsutövande män. Därigenom behandlar inte rättsväsendet individer på ett objektiva sätt, enligt respondenten. En annan respondent menade att han undvek att kontakta tingsrätt och polis, som ett resultat av att rättsväsendet är subjektivt. För att domar i vårdnadstvister och domar när det kommer till våld i nära relationer ska dömas mer rättvist, menade en av respondenterna att tingsrätten behöver mer kunskap om mäns utsatthet. En respondent menade också att det är svårt för män i rättsliga processer att hävda att de utsatts för våld i nära relation om det inte varit fysiskt. En annan respondent beskrev hur han inte blev informerad om att han var brottsmisstänkt och att polisen genast såg till den kvinnliga förövarens behov. När han pratade med polisen lades utredningen mot honom ned, men ingen agerade på hans utsatthet. Två av respondenterna uttryckte även att de lade ned mycket tid på kontakten med polis och tingsrätt och att de gjorde allt de kunde för att bli tagna på allvar. Exempelvis lämnade en av dem in dokumentation för att bevisa sin oskuld innan rättsväsendet efterfrågade det av honom. Den andra respondenten kände dessutom ett behov av att samla bevis på hur hans partner agerade.

Trots att respondenterna såg brister i rättsväsendet menade de respondenter som själva varit i kontakt med polisen att de blev tagna på allvar. Två respondenter upplevde att tingsrätten var objektiv och faktabaserad i sin bedömning och de menade att de inte blev sedda som förövare. En av dem hade samma upplevelse av polisen.

6.2.4 Analys av tillgång till rättsväsende och stöd

Bemötandet som respondenterna upplevt från familjerätten, socialtjänsten och en stödorganisation kan tyda på att det existerar en diskrepans mellan hur lagen är skriven och hur den tillämpas. Enligt Brottsofferdirektivet (Europaparlamentet och rådet 2012, art. 1) ska alla brottsoffer bemötas med hänsyn och respekt av myndigheter, samt erkännas som brottsoffer. Att respondenterna blev bemötta som förövare, att de inte blev trodda på eller blev ifrågasatta, samt att de fick höra att de bar ansvar för våldet som de utsatts för går emot vad som stadgas i direktivet. Respondenternas berättelser tyder dock på att en sådan diskrepans är en problematik som endast existerar inom särskilda stödorganisationer. Brottsofferdirektivet (Europaparlamentet och rådet 2012, art. 1, art. 3) stadgar också att brottsoffer har rätt till information om hur de kan få stöd för eller anmäla de händelser som de utsatts för. Att respondenterna upplevde situationer i kontakten med socialtjänst, familjerätt och polis där de berättat om sin utsatthet utan att få hjälp med var och hur de kan söka stöd eller anmäla tyder på att det kan existera ett *gap* mellan rättsregeln och hur den tillämpas. Utifrån respondenternas berättelser påverkas mäns möjlighet att få stöd även av att myndigheternas agerande påverkar mäns möjlighet att själva söka hjälp.

Respondenterna beskrev situationer där det inom rättsväsendet, socialtjänsten och familjerätten tycktes finnas en skillnad på att vara kvinna och man, vad gäller tillgång till stöd och i vilken grad man blir trodd. Män tycks således inte alltid vara lika inför lagen, vilket är lagstadgat i Deklarationen om de mänskliga rättigheterna (FN 1948, art. 7)¹². Det tycks därmed finnas ett *gap* som resulterar i att män inte får den tillgång till rättsväsendet och till stöd som är lagstadgad. Att respondenterna behövde använda metoder för att bli trodda är ytterligare ett tecken på att ett *gap problem* gör sig gällande. Diskrepansen kan också leda till att män inte söker sig till rättsväsendet, såsom en respondent beskrev. Det finns dock indikationer på att *gapet* inte är heltäckande. Respondenterna beskrev att polisen och tingsrätterna i de flesta fall agerade objektivt och gav män ett bra bemötande och två respondenter menade att bemötandet från socialtjänsten och familjerätten stundvis var bra.

¹² Innehållet i deklARATIONEN från 1948 utvecklas i Allmän förklaring om de mänskliga rättigheterna (FN 2008, s. 4).

Utifrån normer om maskulinitet, offerskap och våld i nära relationer kan *gapet* problematiseras med hjälp av ett genusrättsvetenskapligt perspektiv. Det är möjligt att bemötandet från olika myndigheter baseras i exempelvis de maktförhållanden som ligger bakom utformningen av lagen. Eftersom rättsregler främst gynnar mäns intressen är det möjligt att lagarna är utformade utifrån synen på *hegemonisk maskulinitet*. Därmed skulle det kunna vara svårt för män som frångår normen att inkluderas i utformningen. En annan möjlig orsak bakom att stödorganisationer, socialtjänst, familjerätt och rättsväsende stundtals agerade på ett sätt som medförde ett *gap* är de intressen och föreställningar som de som tillämpar lagen styrs av. *Gapet* skulle kunna vara ett resultat av hur offer förväntas vara, som beskrivs i den *Kvinnliga offer-aspekten* och *Relationsaspekten*. Män som utsätts för våld av en kvinnlig partner kan ha svårt att uppfylla förväntningarna på ett offer, någonting som kan försvåra för män att ses som offer, och därigenom påverka bemötandet de får. Med hjälp av *Våldsutövaraspekten* kan det även påvisas hur ett negativt bemötande kan vara en konsekvens av synen på vem som kan vara en våldsutövare. Det är möjligt att uppfattningen påverkar hur män bemöts eftersom män kan få svårare att bli betrodda när de utsätts för våld av en kvinna. Den *Hegemoniska maskulinitets-aspekten* skulle kunna vara ytterligare en orsak till att män inte får de rättigheter de har rätt till. Om de ses ned på kan det eventuellt få konsekvenser för individens agerande och därmed hur män bemöts. Med utgångspunkt i *Offeraspekten* skulle normerna om maskulinitet, offerskap och våld i nära relationer kunna leda till att män behöver göra mer för att kunna utkräva sin offerstatus. Det kan vara en möjlig orsak till varför männen inte bemöts som offer. Att sociala normer upplevdes påverka vilket bemötande respondenterna fick kan också kopplas till teorin om *the gap problem*, där sociala normer beskrivs kunna ha en påverkan på hur tillämpningen ser ut.

Vidare kan man med hjälp av ett genusrättsvetenskapligt perspektiv analysera varför män kan behöva göra mer för att få tillgång till sina rättigheter. Det skulle kunna vara ett resultat av att de utifrån den *Kvinnliga offer-aspekten* inte passar in på bilden av offer, vilket leder till att det skulle kunna krävas mer av män för att utkräva sin offerstatus. Det är också möjligt, utifrån *Offerstatusaspekten*, att män som kämpar hårt för att betraktas som offer och få tillgång till sina rättigheter får svårare att ses som offer eftersom styrkan

i att kräva sådan status går emot möjligheten att se dem som svaga. Ytterligare orsaker till att männen behöver göra mer för att ses som offer kan vara att män ses vara mer benägna att utföra våldsbrott, som beskrivet i *Våldsutövaraspekten*. Utifrån den *Hegemoniska maskulinitets-aspekten* ses de män som utsätts för våld i nära relationer ned på. Det är också en möjlig anledning till att det behövs mer för att män ska bli hörda och betrodda. Samtidigt som det är möjligt att *gapet* är ett resultat av brister i tillämpningen, är det också möjligt, utifrån ett genusrättsvetenskapligt perspektiv, att tillämpningen är baserad på bland annat intressen och föreställningar som menar att det ska vara lättare för kvinnor att få tillgång till rättsväsende och stöd när de utsatts för våld i nära relationer. Således är det möjligt att *gapet* inte betraktas vara en problematik utifrån de som tillämpar rättsreglerna.

Det tycks även existera ett *gap* mellan rättsreglerna och rättslig praxis gällande kunskap om mäns utsatthet samt mäns tillgång till adekvat stöd. Enligt respondenterna finns det mindre stöd för män och de stödorganisationer som finns har snäva öppettider och erbjuder färre stödformer än vad stödorganisationer för kvinnor gör. Enligt respondenterna tycks det dessutom finnas en kunskapsbrist om mäns utsatthet i generella stödorganisationer, socialtjänsten, familjerätten, polisen och tingsrätten. Situationen indikerar att det finns ett *gap* mellan Deklarationen om de mänskliga rättigheterna (FN 1958, art. 7)¹³ och dess tillämpning. Deklarationen stadgar att samtliga individer ska skyddas av lagen under samma villkor. I Brottsofferdirektivet (Europaparlamentet och rådet 2012, art. 1, art. 25) framkommer det också att samtliga brottsoffer ska ha tillgång till stöd samt att de som arbetar med tillämpning av rättsregler rörande brottsoffer ska få en allmän och specialiserad utbildning. Om det finns en brist på stödorganisationer dit män kan vända sig, eller om det finns en brist på kunskap om mäns utsatthet, saknar de män som utsätts för våld i nära relationer tillgång till adekvat stöd. En av respondenterna menar att han tack vare den hjälp han fick hade lätt att få tag i stöd, vilket skulle kunna visa att det krävs hjälp för att hitta stöd, vilket ytterligare skulle påvisa ett *gap problem*.

¹³ Innehållet i deklARATIONEN från 1948 utvecklas i Allmän förklaring om de mänskliga rättigheterna (FN 2008, s. 4).

Att män inte passar in på bilden av ett offer, som beskrivet i den *Kvinnliga offer-aspekten*, kan leda till att det finns en brist på stödorganisationer för män och att stödorganisationer saknar kunskap om manlig utsatthet, vilket försvårar mäns tillgång till sina rättigheter. Att det finns en syn på att endast kvinnor kan vara offer skulle kunna resultera i att främst kvinnor erbjuds stöd. Att främst kvinnor framställs som offer kan även vara ett resultat av de maktförhållanden som existerar i lagens utformning. En lag som är skapad med en maskulin utgångspunkt framställer eventuellt inte män som offer eftersom det står i motsats till den *hegemoniska maskuliniteten*. Ytterligare en orsak skulle kunna vara synen på vem som kan vara förövare, beskriven i *Våldsutövaraspekten*. Det kan vara svårt för en man som har utsatts för våld av en kvinnlig partner att bli betrodd. Även den *Hegemoniska maskulinitets-aspekten* skulle kunna förklara bristen på stöd för män. Uppfattningen i samhället om mäns behov av stöd kan påverkas av att män ses ned för sin utsatthet. Genom att analysera *gapet* utifrån normer om maskulinitet, offerskap och våld i nära relationer går det att se hur tillämpningen av rättsregler inte är objektiv och hur den kan påverkas av samhälleliga uppfattningar om våldsutsatta män och kvinnor. Det är också möjligt att lagen tillämpas utifrån en vilja att erbjuda mer stöd till kvinnor än till män, någonting som kan baseras i exempelvis politiska intressen och normer.

Ett *gap* mellan rättsregler som värnar om alla människors rättigheter och rättslig praxis kan dessutom uppstå som ett resultat av hur andra rättsregler utformas. Genom en respondents berättelse framkom att det finns rättsregler som är utformade på ett sätt som framställer kvinnor som de enda möjliga offren för våld i nära relationer. Vissa rättsregler tycks också utformas utifrån ett perspektiv där kvinnors utsatthet är i fokus över mäns utsatthet, Socialtjänstlagen (SFS 2012:776, 5 kap. 11 §) och Istanbulkonventionen (Europarådet 2011, art. 2) lägger exempelvis extra fokus på kvinnlig utsatthet. Om myndigheter endast agerar utifrån att kvinnor ska beskyddas kan män glömmas bort och tillämpningen kan gå emot rättsregler såsom Deklarationen om de mänskliga rättigheterna (FN 1948) och Brottsofferdirektivet (Europaparlamentet och rådet 2012). Därigenom kan utformningen av vissa rättsregler resultera i en tillämpning som strider mot andra rättsregler.

Med hjälp av ett genusrättsvetenskapligt perspektiv kan *gapet* förklaras utgå från normsystem som finns manifesterade i samhället och påverkar rättstillämpningen. Att

vissa rättsregler är utformade på ett sätt som får praxis att strida mot andra, överordnade rättsregler, skulle kunna vara ett resultat av synen på offer, som beskrivs i den *Kvinnliga offer-aspekten*. Utformandet av rättsregler skulle kunna påverkas av att kvinnor betraktas vara de som är offer medan män betraktas vara förövare. Vidare skulle synen på vem som kan vara en förövare, som beskrivs i *Våldsutövaraspekten*, kunna påverka utformningen. På grund av den *Hegemoniska maskulinitets-aspekten* är det dessutom möjligt att samhället inte ser ett behov av att skydda de män som utsätts för våld av en partner eftersom de marginaliseras. Att rättsregler är subjektiva och påverkas av de som tillämpar dem gör det möjligt att *gapet* existerar eftersom rättsreglerna är ämnade att tillämpas på ett sätt som går i linje med de värderingar som förtydligats genom Istanbulkonventionen (Europarådet 2011, art. 2) och Socialtjänstlagen (SFS 2012:776, 5 kap. 11 §).

6.3 Sammanfattning av analys

I studien framkom att det finns flera sociala normer om maskulinitet, offerskap och våld i nära relationer som stämmer överens med *tidigare forskning* (se exempelvis Migliaccio 2001, s. 215). Resultatet tyder på att normerna om maskulinitet och offerskap står i motsats till varandra och att det därför är svårt att vara både man och offer. Normer som respondenterna upplevde existerar är att män betraktas vara starka, kunna klara sig själva och kunna försvara sig mot våld. Att män som utsätts för våld upplever skam på grund av normerna, framkom både genom *tidigare forskning* (se exempelvis Hellgren, Anderson & Burcar 2015, ss. 87-88) och studien. Både studien och *tidigare forskning* (Hine 2019, s. 52) har också visat att skammen ökar av att främst kvinnor uppmärksammas i den samhälleliga diskussionen.

Resultatet tyder också på att det finns en uppfattning om att kvinnor inte kan vara förövare för våld i nära relationer och att våld i nära relationer begränsas till fysiskt våld, något som även framkommit i *tidigare forskning* (se exempelvis Smithers 2019, ss. 151-152). *Tidigare forskning* går dock emot hur en av respondenterna upplevde samhällssynen och hur en annan respondent menade att myndigheternas syn såg ut. I *tidigare forskning* (Cook 2009, ss. 107, 130) framkom också att en brist på uppmärksamhet av mäns utsatthet kan leda till att män som utsätts isolerar sig själva, något som inte framkommit av studiens resultat.

Resultatet visar, i likhet med *tidigare forskning* (se exempelvis Walker et al. 2020, s. 219), att män kan ha svårare att få tillgång till rättsväsendet och stöd på grund av normer om offerskap, maskulinitet och våld i nära relationer. Således kan de normer som presenterats i 6.1 *Normer* sammankopplas, genom ett genusrättsvetenskapligt perspektiv, med hur män får tillgång till rättsväsende och stöd, som presenteras i 6.2 *Tillgång till rättsväsende och stöd*. Det har framkommit att det finns ett *gap* mellan rättsregler och rättslig praxis i samtliga studerade områden, d.v.s. rättsväsende, socialtjänst, familjerätt och stödorganisationer. Problematiken skiljer sig dock åt mellan områdena i hur omfattande den är. I stödorganisationerna uttrycktes exempelvis diskrepansen vara mindre vanlig och det framkom av respondenternas berättelser att problematiken i socialtjänst och familjerätt var mer utbredd. Deras bemötande tycks påverka mäns tillgång till stöd i högst grad. Respondenterna bemöttes således, till skillnad från i *tidigare forskning* (se exempelvis Hines, Brown, & Dunning 2007, s. 71), inte endast negativt. De upplevde, till skillnad från vad som framkommit i *tidigare forskning* (ibid.), inte att de blivit hånade av stödorganisationer, myndigheter eller rättsväsende samt att de inte alltid bemöttes som förövare. I motsats till *tidigare forskning* (Hines, Brown, & Dunning 2007, s. 69) blev inte heller respondenterna vidarekickade till stödorganisationer för våldsutövare.

Det positiva bemötandet beskrevs främst komma från stödorganisationer och rättsväsende, men även där fanns brister, exempelvis utformningen av lagar. Resultatet tyder, i likhet med *tidigare forskning* (se exempelvis Cook 2009, s. 82), på att normer kan påverka lagens utformning, vilket leder till att män får svårare att söka och få stöd. Respondenternas tillgång till rättsväsendet påverkades dessutom av att det fanns en uppfattning av dem som förövare och att kvinnornas parti togs. Det framkom också, både i studien och genom *tidigare forskning* (se exempelvis Smithers 2019, ss. 146-147, 150) att det finns en brist på stödorganisationer, och att stödorganisationer är utvecklade efter kvinnors behov. Även en brist på kunskap om mäns utsatthet för våld i nära relationer beskrevs göra det svårare för män att utkräva sina rättigheter. I *tidigare forskning* (McCarrick 2019, s. 31) beskrivs även att kvinnor utnyttjar systemet genom att anspela på normer för att vinna fördelar gentemot det manliga offret, vilket resultat från studien också tyder på. *Tidigare forskning* (se exempelvis BRÅ 2009, s. 40) visar att

normer om maskulinitet och offerskap leder till att män inte söker sig till rättsväsendet eller söker stöd, vilket framkommit genom studien i lägre grad jämfört med *tidigare forskning*.

Det tycks existera ett gap mellan rättsreglerna som berör mäns utsatthet för våld i nära relationer och rättslig praxis, vilket utifrån Banakar (2015, s. 52) är vedertaget. Utifrån ett genusrättsvetenskapligt perspektiv kan *gapet* ligga till grund för analys som bidrar med information om på vilket sätt normer om offerskap, maskulinitet och våld i nära relationer påverkar män. Därigenom kan jämställdheten i rättsreglerna och tillämpningen värderas och värdet av att normkritiskt bemöta offer för våld i nära relationer kan belysas. *Gapet* kan dessutom existera som ett resultat av att rättsreglernas utformning har påverkats av de maktförhållanden som existerar. Att lagar för det mesta är utformade utifrån manliga intressen kan medföra att manliga offer, som inte passar in på bilden av *hegemonisk maskulinitet*, får svårare att få tillgång till rättsväsende och stöd. Det är också möjligt att ett intresse att prioritera kvinnor samt normer om att kvinnor till högre grad är i behov av stöd kan ligga bakom *gapet*.

Enligt Baier, Svensson och Nafstad (2018, s. 21) kan sociala normer påverka hur orättvisa rättsregler tillämpas så att ett *gap* uppstår. Studien har visat att rättsregler inte efterlevs som ett resultat av normer, men normerna går inte emot rättsreglerna eftersom lagarna är orättvist formulerade. Istället är rättsreglerna i fråga, Brottsofferdirektivet (Europaparlamentet och rådet 2012) och Deklarationen om de mänskliga rättigheterna (FN 2008), skapta för att garantera att samtliga människors rättigheter uppfylls. Det tycks därför inte vara lagarna som är orättvisa, utan de sociala normerna som påverkar tillämpningen. Istanbulkonventionen (Europarådet 2011, art. 2) och Socialtjänstlagen (SFS 2012:776, 5 kap. 11 §) är två rättsregler som går i linje med normerna, eftersom främst kvinnor presenteras som offer. De rättsreglerna har dock inte varit huvudfokus för studien, trots att de tycks ha en påverkan på män som utsatts för våld i nära relationer.

7 Diskussion och slutsatser

I kapitlet disponeras en diskussion samt studiens slutsatser. I avsnitt 7.1 *Diskussion* utförs en reflekterande diskussion om studiens resultat och andra möjliga orsaker bakom den

befintliga problematiken. Under 7.1.1 *Styrkor och svagheter* diskuteras avgränsningar och metodologiska val samt den påverkan de har haft på studiens utformning och resultat. I 7.2 *Slutsatser och framtida forskning* besvaras frågeställningarna och resultatets värde diskuteras. Behov av framtida forskning avhandlas också och förslag på sådan presenteras.

7.1 Diskussion

Utifrån resultat och analys är det tydligt att flera av de rättigheter männen ska ha inte uppfyllts. Det har framkommit att våldsutsatta män, till följd av sociala normer och diskrepansen mellan Brottsofferdirektivet (Europaparlamentets och rådets direktiv 2012) samt Deklarationen om de mänskliga rättigheterna (FN 1948) och rättslig praxis, har svårt att få stöd och tillgång till rättsväsende. Ur ett genusrättsvetenskapligt perspektiv har faktorer såsom de intressen som de som tillämpar rättsregler har och de maktförhållanden som existerat i utformningen av rättsregler också belysts. Genom studien har det *gap* som existerar visat sig vara skadligt för de män som utsätts för våld av en partner, bland annat eftersom de saknar tillgång till stöd. Därmed finns det ett behov av att arbeta för att göra *gapet* mindre skadligt. Eftersom *gap* alltid existerar mellan skriven lag och tillämpning (Banakar 2015, s. 54) är förslag på hur arbete för att ge män en större tillgång till sina rättigheter ämnade att minska den skada som *gapet* medför, inte att stänga det helt.

En annan möjlig orsak till att män inte får tillgång till sina rättigheter, som också framkommit i *tidigare forskning*, är att stödorganisationer för män inte finansieras till följd av en politisk motvilja. Motviljan kan, utöver att den baseras i normer om maskulinitet, offerskap eller våld i nära relationer, dessutom vara ett resultat av samhällsdiskussionerna som fokuserar på den kvinnliga utsattheten, som presenterats i avsnitt 1 *Inledning*. Frågan om jämställdhet, som framkommer i rättsregler såsom Istanbulkonventionen (Europarådet 2001), skulle kunna bero på en feministisk vilja att lyfta fram kvinnors behov av jämställdhet och stöd. Utifrån ett genusrättsvetenskapligt perspektiv kan en sådan rättspolitisk prioritering av mäns våld mot kvinnor bero på att normer om maskulinitet, offerskap och våld i nära relationer utgår från att män är förövare och inte kan utsättas för våld av en partner.

Rättspolitiska prioriteringar som grundas i mäns våld mot kvinnor och viljan att lyfta kvinnors behov av stöd skulle dessutom kunna bidra till en brist på kunskap. Exempelvis arbetar socialtjänsten utifrån Socialtjänstlagen (SFS 2012:776, 5 kap. 11 §) där det framkommer att särskild hänsyn ska tas till våldsutsatta kvinnor och barn. Det är möjligt att det medför mindre kunskap om mäns utsatthet och att det ytterligare förstärker synen om att endast kvinnor kan utsättas för våld av en partner. Som diskuterat i analys 6.2.4 *Tillgång till rättsväsende och stöd* utformas rättsregler utifrån mäns intressen vilket medför att kvinnor betraktas vara offer för våldsamma män. På grund av den synen kan mängden kunskap om mäns utsatthet också påverkas. Det tycks, utifrån respondenternas berättelser även finnas behov av ökad kunskap hos stödorganisationer, socialtjänst, familjerätt samt rättsväsende för att normerna om vem som kan och inte kan vara ett offer ska utvidgas, så att män kan få en jämställd tillgång till stöd. Därför finns ett behov att arbeta för ett normkritiskt bemötande. Behovet av att öka kunskapen förtydligas genom att respondenterna fått bättre bemötanden från stödorganisationer som specificerar sig på våld i nära relationer än från allmänna stödorganisationer. Det kan bero på att kunskapen om mäns utsatthet i nära relationer och förståelsen för deras situationer är högre hos specialiserade stödorganisationer.

Att de befintliga normerna ständigt bekräftas, genom vad som framställs i exempelvis media, kan göra det svårt att arbeta med en normförändring. Det tycks därmed finnas ett behov av att nyansera debatten och inkludera mäns utsatthet i diskussionen. Om mer forskning utförs och om problematiken belyses mer i media och reklam skulle utsatthet kunna bli mindre vilket kan leda till att fler män söker hjälp för sin utsatthet eller anmäler våldet. En mer nyanserad diskussion kan också göra det enklare för män att veta att det finns stöd. Den skam som existerar hade också kunnat minska om manlig utsatthet belysts mer. De föreställningar som existerar om vem som kan och inte kan vara ett offer måste aktivt motarbetas och män bör bemötas normkritisk, eftersom det idag är svårt för män att få tillgång till sina rättigheter. Eftersom bilden som finns på maskulinitet och femininitet, enligt Messerschmidt (2004, s. 16) är någonting som går att förändra, bör vi i samhället aktivt arbeta mot en normförändring.

Resultatet visade dessutom ett behov av flera stödorganisationer som män har möjlighet att söka sig till. Särskilt eftersom respondenterna upplevde att det kan vara skamfyllt att behöva söka sig till stödorganisationer för kvinnor är det viktigt att stödorganisationer för män utvecklas, så att män känner sig bekväma med att söka stöd.

7.1.1 Styrkor och svagheter

Till följd av att studien är en småskalig kvalitativ studie som utgörs av semistrukturerade intervjuer och vars urval är icke-sannolikhetsbaserat är slutsatser enligt Bryman (2018, s. 488) svåra att generalisera. Respondenterna i studien är få och resultatet kan inte antas täcka in män från samtliga åldersgrupper eller socioekonomiska bakgrunder. Därmed kan slutsatserna inte appliceras på alla män som utsätts för våld i nära relation i Sverige. En ytterligare svaghet, som framkommit i avsnittet *5.4 Validitet och Reliabilitet*, är att studier av kvalitativ karaktär är kontextbundna, vilket innebär att studiens slutsatser inte kan appliceras i kontexter utanför den som de framkommit i. Ett annat metodval, exempelvis en kvantitativ metod, hade gett studiens resultat en bredare utformning och slutsatser hade eventuellt kunnat generaliseras.

Studiens explorativa karaktär har dock, som framkommit under avsnittet *5 Metod och Material*, resulterat i att fokus legat på att lyfta mäns upplevelser av att vara utsatt för våld i nära relation och bidra till det begränsade forskningsområdet. Semistrukturerade intervjuer kan leda till en fördjupning av detaljer (Bryman 2018, s. 562), vilket har medfört att studiens frågeställningar har kunnat besvaras på ett nyanserat sätt som inte hade varit möjligt i samma grad om studien exempelvis hade utgått från enkäter. Studien skapar på så sätt en förståelse för, och bidrar till kunskap om, hur sociala hinder i samhället påverkar den grad som våldsutsatta män kan åtnjuta sina rättigheter.

Ytterligare en svaghet som rör studiens avgränsning är att enbart heterosexuella män som sökt sig till stödorganisationer har deltagit. Avgränsningen har lett till att de upplevelser som män som inte sökt sig till stödorganisationer har, inte framkommer. Studien kan därmed inte synliggöra skillnader i upplevelser som hade kunnat framkomma genom ett mer varierat urval. Män som varit i kontakt med stödorganisationer skulle dock kunna vara mer reflekterande kring ämnet, på grund av

att de talat med andra om sin utsatthet, vilket kan ge studien en mer nyanserad bild av deras upplevelser. Vidare har avgränsningen resulterat i att studien fokuseras kring heterosexuella relationer och att homosexuell mäns upplevelser inte inkluderats.

7.2 Slutsatser och framtida forskning

Som presenterats i *1 Inledning* är våld i nära relationer ett brott mot mänskliga rättigheter med stora konsekvenser för både individ och samhälle. Att våld i nära relation är ett mångsidigt och komplext problem har dessutom framkommit genom respondenternas berättelser. Studiens syfte var att öka kunskapen om hur män som utsätts för våld i nära relationer påverkas av sociala normer. Studien har även ämnat undersöka hur sociala normer kan försvåra mäns tillgång till rättsväsendet och stöd och därigenom bidra till ett *gap*.

Den första frågeställningen besvarades genom att resultatet gav en bild av de sociala normer som finns om maskulinitet, vilka utgår från att män ska vara starka och att själv kunna hantera situationer, är motsatser till normerna om offerskap. Det, i kombination med normerna om våld i nära relationer som präglas av en syn på att våldet endast kan vara fysiskt och att endast män kan vara förövare för brottstypen, medför att det blir svårt att vara ett manligt offer för våld i nära relationer.

Studiens andra frågeställning besvarades genom att det framkom att män som utsatts för våld av en partner, på grund av normerna, får svårare att få de rättigheter som garanterar mäns tillgång till rättsväsende och stöd uppfyllda. Det sker både genom att normer om maskulinitet, offerskap och våld i nära relationer leder till ett bemötande som försvårar mäns tillgång till rättsväsende och stöd, samt till skam som försvårar mäns möjlighet att själva söka hjälp. De intressen som existerar hos tillämpare av lagen och det maktförhållande som lagen utformats ifrån har visat sig kunna vara ytterligare orsaker bakom problematiken. Mäns tillgång till rättsväsende och stöd har också visat sig kunna påverkas av mängden stödorganisationer och utformning av lagarna, vilket kan vara ett resultat av normerna. Därigenom har det framkommit att det *gap* som existerar gällande mäns tillgång till rättsväsende och stöd är skadligt för män som utsatts för våld i nära relationer.

Att män som utsätts för våld i nära relationer påverkas av normerna i samhället är någonting som har framkommit i *tidigare forskning* (se exempelvis Migliaccio 2001, ss. 217-218). Att det förekommer i Sverige är dock ett område som saknar forskning. Till skillnad från i *tidigare forskning* bygger inte resultatet i studien på spekulationer om en möjlig normpåverkan, utan på mäns upplevelser hur normer kan ligga bakom bemötanden som de fått. Dessutom har ett genusrättsvetenskapligt perspektiv bidragit med kunskap om hur andra normpåverkade faktorer, såsom maktförhållanden och könsnormer som gjort sig gällande vid lagens utformning och vilka intressen som påverkar de som tillämpar rättsreglerna, kan påverka mäns tillgång till rättsväsende och stöd. Studiens resultat är därmed betydelsefullt eftersom det medför en insikt i hur normpåverkan ser ut. Därigenom uppkommer en möjlighet att aktivt arbeta med att förändra exempelvis normer och formuleringen i lagar, så att våldsutsatta män kan få tillgång till jämställda rättigheter. Eftersom rättsväsendet ska vara objektivt, ska brottsoffer inte behöva rätta sig efter de samhälleliga normer som existerar om våld i nära relationer och hur ett offer ska vara. De ska istället få sina rättigheter beaktade genom en likvärdig tillgång till rättsväsende och stöd. Enligt Gunnarsson et al. (2018, ss. 75, 79) tillämpas rättsreglerna dock alltid utifrån subjektivitet. På grund av att mäns rättigheter inte alltid tycks beaktas finns det ett behov av att uppmärksamma mäns utsatthet för våld i nära relationer.

Ytterligare arbete för att garantera att mäns rättigheter tas tillvara behöver dock utföras. Exempelvis har behovet av att utveckla fler stödorganisationer för män och förenkla möjligheten att hitta stödorganisationerna tydliggjorts. Utifrån resultatet är det möjligt att män inte får det stöd de har rätt till, eftersom de inte vet om att hjälpen finns. Det tycks därför finnas ett behov av att ytterligare öka kunskapen inom området, som diskuterats i *7.1 Diskussion*. Behovet uttrycktes även i *1 Inledning*, där det framkom att mäns utsatthet uppmärksammas i lägre grad än kvinnors, trots att de utsätts för våld i nära relationer till lika hög grad. Den rättssociologiska relevansen är dessutom tydlig genom den begränsade mängd forskning i en svensk kontext, specifikt på mäns tillgång till sina rättigheter som ett resultat av normer. Fler studier på det specifika forskningsområdet kan därmed behöva utföras, exempelvis med ett större urval eller genomförda med andra metoder. En större, till högre grad generaliserbar studie, om mäns upplevelser hade kunnat

komplettera den kunskap som studien har bidragit med. En gemensam definition för våld i nära relationer behöver också utvecklas, så att studier inom forskningsområden i framtiden kan komplementera varandra.

Att bredda studieområdet är även av intresse. Det är exempelvis intressant att studera vilka unika omständigheter som existerar för homosexuella män gällande normers påverkan på tillgången till rättsväsende och stöd. En jämförande studie mellan vad män i heterosexuella relationer och män i homosexuella relationer upplever, är ett exempel på en studieform som hade kunnat resultera i mer kunskap om ämnet. Genom studien har dessutom indikationer om att utformningen av rättsregler, såsom Socialtjänstlagen (SFS 2012:776, 5 kap 11 §), där ett särskilt beaktande av kvinnors utsatthet uttryckligen nämns, kan påverka mäns tillgång till rättsväsendet och stöd. Eftersom studien inte har fokuserat särskilt på bristen på neutralitet i utformningen av rättsregler och dess möjliga konsekvenser är det ett område som fortfarande är i behov av mer kunskap.

Källförteckning

1177 Vårdguiden (2020). *Att bli utsatt för våld i nära relationer*.

<https://www.1177.se/Skane/liv--halsa/overgrepp-och-sexuella-trakasserier/att-bli-utsatt-for-vald-i-nara-relationer/> [2021-04-28]

Allen, E. & Bradley, S., M. (2018). Perceptions of Harm, Criminality, and Law Enforcement Response: Comparing Violence by Men Against Women and Violence by Women Against Men. *Victim & Offenders*, 13(3), ss. 373-389.

doi:10.1080/15564886.2017.1340383

Ameh, N., Shittu, S. O., Abdul, M. A. & Oyefabi, O. O. (2012). Burden and Characteristics of Domestic Violence Among Males in a Sub Saharan African Setting. *Nigerian journal of medicine*, 21(4), ss. 412-415. doi:10.4313/NJM.V21I4

Baier, M., Svensson M, & Nafstad I. (2018). *Om rättssociologi*. Lund: Studentlitteratur.

Banakar, R. (2015). *Normativity in Legal Sociology: Methodological Reflections on Law and Regulation in late Modernity*. Cham: Springer International Publishing.

Banakar, R. (2020). Om rättssociologisk forskningsdesign. I Schoultz, I. & Nafstad, I. (red.) *Om rättssociologisk tillämpning*. Lund: Studentlitteratur, ss. 29-49.

Bates, E. A. (2020). "No One Would Ever Believe Me": An Exploration of the Impact of Intimate Partner Violence Victimization on Men. *Psychology of Men & Masculinities*, 21(4), ss. 497-507. doi: 10.1037/men0000206

Boréus, K. & Kohl, S. (2018) Innehållsanalys. I Boréus, K. & Bergström, G. (red). *Textens mening och makt*. 4. uppl., Lund: Studentlitteratur. ss. 49-89.

BRÅ (2009). *Våld mot kvinnor och män i nära relationer: våldets karaktär och offrens erfarenhet av kontakter med rättsväsendet* (Rapport 2009:12). Stockholm: Brottsförebyggande rådet.

https://www.bra.se/download/18.cba82f7130f475a2f180002016/1371914720735/2009_12_vald_kvinnor_man_nara_relationer.pdf

Bryman, A. (2018). *Samhällsvetenskapliga metoder*. 3. uppl., Stockholm: Liber.

Burcar Alm, V. (2005). *Gestaltningar av offererfarenheter: samtal med unga män som utsatts för brott*. Diss. Lund: Lunds Universitet.

<https://portal.research.lu.se/portal/files/4858901/1515540.pdf>

Cho, H. & Wilke, D. J. (2010). Gender Differences in the Nature of the Intimate Partner Violence and Effects of Perpetrator Arrest on Revictimization. *Journal of Family Violence*, 25, ss. 393-400. doi:10.1007/s10896-009-9300-1

Christie, N. (2001). Det idealiska offret. I Åkerström, M. & Sahlin, I. (red.). *Det motspänstiga offret*. Lund: Studentlitteratur AB. ss. 46-60.

Clevesköld, L. Socialtjänstlag (2001:243) 5 kap. 11 §, Karnov (JUNO) (besökt 2021-04-12).

Connell, W., R. (2008). *Maskuliniteter*. 2. uppl., Göteborg: Daidalos.

Cormier, N. S. & Woodworth, M. T. (2008). Do You See What I See? The Influence of Gender Stereotypes on Student and Royal Canadian Mounted Police (RCMP) Perceptions of Violent Same-sex and Opposite-sex Relationships. *Journal of Aggression, Maltreatment & Trauma*, 17(4), ss. 478-505. doi:10.1080/10926770802463446

Cook, P. W. (2009). *Abused Men. The Hidden Side of Domestic Violence*. Westport: Praeger Publishers.

Denscombe, M. (2016). *Forskningshandboken*. 3. uppl., Lund: Studentlitteratur.

Douglas, M. E. & Hines, A. D. (2011). The Helpseeking Experiences of Men who Sustain Intimate Partner Violence: An Overlooked Population and Implications for Practice. *Journal of Family Violence*, 26(6), ss. 473-485. doi:10.1007/s10896-011-9382-4

Drijber, B. C., Reijnders, U. J., & Ceelen, M. (2013). Male Victims of Domestic Violence. *Journal of Family Violence*, 28(2), ss. 173-178. doi: 10.1007/s10896-012-9482-9

Entilli, L. & Cipolletta, S. (2016). When the Woman Gets Violent: The Construction of Domestic Abuse Experience from Heterosexual Men's Perspective. *Journal of Clinical Nursing*, 26(15-16). doi:10.1111/jocn.13500

Eriksson-Zetterquist, U. & Ahrne, G. (2015). Intervjuer. I Ahrne, G. & Svensson, P. (red.) *Handbok i kvalitativa metoder*. 2. uppl. Stockholm: Liber, ss. 34-54.

Esaiasson, P., Gilljam, M., Oscarsson, H., Towns, A., & Wängnerud, L. (2017). *Metodpraktikan: konsten att studera samhälle, individ och marknad*. 5. uppl., Stockholm: Wolters Kluwer.

Europaparlamentet och rådet. (2012). *Europaparlamentets och rådets direktiv 2012/29/EU av den 25 oktober 2012 om fastställande av miniminormer för brottsoffers rättigheter och för stöd till och skydd av dem samt om ersättande av rådets rambeslut (EUT L 315/57, 14.11.2012)*.

<https://data.consilium.europa.eu/doc/document/PE-37-2012-INIT/sv/pdf>

Europarådet (2011). *Europarådets konvention om förebyggande och bekämpning av våld mot kvinnor och våld i hemmet, samt konventionens motivering*. Europarådets fördragsserie nr 210.

<https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=0900001680462544>

Förenta nationerna (FN) (1948). *A Universal Declaration of Human Rights*.

[http://undocs.org/A/RES/217\(III\)](http://undocs.org/A/RES/217(III))

Förenta nationerna (FN) (2008). *Allmän förklaring om de mänskliga rättigheterna*. (Rapport 2008:1). Bryssel: UNRIC Brussels.

<https://fn.se/wp-content/uploads/2016/07/Allmanforklaringomdemanskligarattigheterna.pdf>

Follingstad, D. R., Wright, S., Lloyd, S., & Sebastian, J. A. (1991). Sex Differences in Motivations and Effects in Dating Violence. *Family Relations*, 40, ss. 51–57.

doi:10.2307/585658

Folkhälsomyndigheten (2020). *Betydelsen av alkohol och narkotika för våld i nära relationer: En kartläggande litteraturöversikt*. Solna: Folkhälsomyndigheten.

<https://www.folkhalsomyndigheten.se/contentassets/c2e3042ac44048259b4da2395d6eeaa6/betydelsen-alkohol-narkotika-vald-nara-relationer.pdf>

Gerber, G. L. (1991). Gender Stereotypes and Power: Perceptions of the Roles in Violent Marriages. *Sex Roles*, 24(7-8), 439-458. doi: 10.1007/BF00289333

Gunnarsson, Å., Svensson, E-M., Käll, J. & Svedberg, W. (2018). *Genusrättsvetenskap*. 2. uppl., Lund: Studentlitteratur.

Gustavsson, L. (2021). Misshandel i nära relation ser ut att ha ökat under pandemin. *Sveriges Television Nyheter*, 31 mars.

<https://www.svt.se/nyheter/lokalt/orebro/misshandeln-i-nara-relation-ser-ut-att-ha-okat-under-pandemin>

Görman, U. (2017). *Lathund för etikprovning*. Lund: Humanistiska och teologiska fakulteterna, Lunds universitet.

Hellgren, L., Andersson, H. & Burcar, V. (2015). "Du kan ju inte bli slagen av en tjej liksom" - en studie av män som utsatts för våld i nära relationer. *Socialvetenskaplig tidskrift*, 22(1), ss. 82-89. doi:10.3384/svt.2015.22.1.2356

Hine, B. J. (2019). "It Can't Be That Bad, I Mean, He's a Guy": Exploring Judgements Towards Domestic Violence Scenarios Varying on Perpetrator and Victim Gender, and Abuse Type. I Bates, E. A & Taylor, J. C. (red.) *Intimate Partner Violence. New Perspectives in Research and Practice*. London: Routledge, ss. 43-57.

Hines, D. A., Brown, J. & Dunning, E. (2007). Characteristics of Callers to the Domestic Abuse Helpline for Men. *Journal of Family Violence*, 22(2), ss. 63-67.

doi:10.1007/s10896-006-9052-0

Hines, A. D. & Douglas, M. E. (2010). Intimate Terrorism by Women Towards Men: Does It Exist? *Journal of Aggression, Conflict and Peace Research*, 2(3), ss. 36-56.

doi:10.5042/jacpr.2010.0335

Hogan, K. F., Hegarty, J. R., Ward, T. & Dodd, L. J. (2012). Counsellors' Experiences of Working with Male Victims of Female-Perpetrated Domestic Abuse. *Counselling and Psychotherapy Research*, 12(1), ss. 44-52. doi:10.1080/14733145.2011.630479

Hydén, H. & Hydén, T. (2016). *Rättsregler: en introduktion till juridiken*. 7. uppl., Lund: Studentlitteratur.

Jacobsen, J.K. (1993). *Intervju: konsten att lyssna och fråga*. Lund: Studentlitteratur

Justitiedepartementet (2015). *Genomförande av brottsofferdirektivet*. (Regeringens proposition 2014/15:77). Stockholm: Regeringskansliet.

Jämställdhetsmyndigheten. (2021). *Coronapandemin ökar risken för våld mot kvinnor och barn*. <https://www.jamstalldhetsmyndigheten.se/nyhet/coronapandemin-okar-risken-for-vald-mot-kvinnor-och-barn> [2021-04-28]

Kurz, D. (1993). Physical Assaults by Husbands: A Major Social Problem. I Gelles, R. J. & Loseke, D. R. (red.) *Current controversies on family violence*. SAGE Publications: California, ss. 88-103.

Lövestad, S. & Krantz, G. (2012). Men's and Women's Exposure and Perpetration of Partner Violence: An Epidemiological Study from Sweden. *BMC Public Health*, 12(945), ss. 1-10. doi:10.1186/1471-2458-12-945

Machado, A., Hines, D. & Matos, M. (2016). Help-Seeking and Needs of Male Victims of Intimate Partner Violence in Portugal. *Psychology of Men & Masculinity*, 17(3), ss. 255-264. doi:10.1037/men0000013

McCarrick, J. (2019). "Victim Cast as Perpetrator": Men's Experiences of the Criminal Justice System Following Female-perpetrated Intimate Partner Violence. I Bates, E. A & Taylor, J. C. (red.) *Intimate Partner Violence. New Perspectives in Research and Practice*. London: Routledge, ss. 26-42.

McCarrick, J., Davis-McCabe, C. & Hisrt-Winthrop, S. (2016). Men's Experiences of the Criminal Justice System Following Female-perpetrated Intimate Partner Violence. *Journal of Family Violence*, 31(1), ss. 203-213. doi: 10.1007/s10896-015-9749-z

Messerschmidt, W., J. (2004). *Flesh & Blood: Adolescent Gender Diversity and Violence*. Lanham: Rowman & Littlefield Publishers Inc.

Migliaccio, T. A. (2001). Marginalizing the Battered Male. *The Journal of Men's Studies*, 9(2), ss. 205-226. doi:10.3149/jms.0902.205

Migliaccio, T. A. (2002). Abused Husbands: A Narrative Analysis. *Journal of Family Issues*, 23(1), ss. 26-52. doi:10.1177/0192513X02023001002

Nelken, D. (2017). *Beyond Law in Context: Developing a Sociological Understanding of Law*. Abingdon: Routledge.

Nelson-Jones, R. (2017). *Grundläggande samtalsmetodik – en handbok för hjälpare*. 2. uppl., Lund: Studentlitteratur.

Nilsson, B. & Waldemarson, A-K. (2016). *Kommunikation: samspel mellan människor*. 4. uppl., Lund: Studentlitteratur.

Nybergh, L., Taft, C., Enander, V. & Krantz, G. (2013). Self-reported Exposure to Intimate Partner Violence Among Women and Men in Sweden: Results from a Population-Based Survey. *BMC Public Health*, 13(845), ss. 1-13. doi:10.1186/1471-2458-13-845

Nybergh, L. (2014). *Exploring Intimate Partner Violence Among Adult Women and Men in Sweden*. Diss. Göteborg: Göteborgs universitet. <http://hdl.handle.net/2077/35956>

Polisen. (2020). *Det här är brott i nära relation*. <https://polisen.se/utsatt-for-brott/olika-typer-av-brott/brott-i-nara-relation/vad-raknas-som-brott-i-en-nara-relation/> [2021-04-08]

Regeringen (2014). *Mänskliga rättigheter*. <https://www.regeringen.se/lattlast-information-om-regeringen-och-regeringskansliet/den-svenska-samhallsmodellen/manskliga-rattigheter/> [2021-04-12]

Rikskriscentrum Sveriges professionella kriscentra för män (u.å.). *Medlemsorganisationer*. <https://rikskriscentrum.se/medlemsorganisationer/> [2021-04-28]

Riksorganisationen för kvinnojourer och tjejjourer i Sverige (u.å.). *Sök på jourer*. <https://www.roks.se/hittaenjour?category=10&facilities=®ions=&key=> [2021-04-28]

Rosen, M. (2021). Eva möter våldsamma och våldsutsatta män. *Göteborgs-Posten*, 22 april. https://www.gp.se/nyheter/g%C3%B6teborg/eva-m%C3%B6ter-v%C3%A5ldsamma-och-v%C3%A5ldsutsatta-m%C3%A4n-1.45433717?push%3Deditorial%26utm_source%3Dapp-push%26utm_medium%3Dreferral%26utm_campaign%3Deditorial

Sarantakos, S. (2004). Deconstructing Self-Defense in Wife-to-Husband Violence. *The Journal of Men's Studies*. 12(3), ss. 277-296.

Scarduzio, J. A., Carlyle, K. E., Lockwood Harris, K., & Savage, M. W. (2017) "Maybe She Was Provoked": Exploring Gender Stereotypes About Male and Female Perpetrators of Intimate Partner Violence. *Violence Against Women*, 23(1), ss. 89-113.
doi:10.1177/1077801216636240

Seelau, E. P. & Seelau, S. M. (2005). Gender-Role Stereotypes and Perceptions of Heterosexual, Gay and Lesbian Domestic Violence. *Journal of Family Violence*, 20(6), ss. 363-371. doi:10.1007/s10896-005-7798-4

SFS 1998:393. *Brottsbalk*. Stockholm: Justitiedepartementet.

SFS 2001:453. *Socialtjänstlag*. Stockholm: Socialdepartementet.

SFS 2012:776. *Socialtjänstlag*. Stockholm: Socialdepartementet.

SFS 2017:292. *Förordning med instruktion för Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd*. Stockholm: Socialdepartementet.

SFS 2017:497. *Brottsbalk*. Stockholm: Justitiedepartementet.

SFS 2017:725. *Kommunallagen*. Stockholm: Finansdepartementet.

Smithers, N. (2019). Raising Awareness and Improving Services for Male Victims of Abuse: Reflections on a Three-year Development Project in Scotland. I Bates, E. A & Taylor, J. C. (red.) *Intimate Partner Violence. New Perspectives in Research and Practice*. London: Routledge, ss. 139-153.

Socialdepartementet. (2016). *Makt, mål och myndighet: feministisk politik för en jämställd framtid*. Stockholm: Socialdepartementet.

https://www.regeringen.se/4ace09/globalassets/regeringen/dokument/socialdepartementet/jamstalldhet/makt-mal-och-myndighet---feministisk-politik-for-ett-jamstallt-samhalle-skr.-2016_17-10.pdf

Socialdepartementet. (2017). *Rapport från Sveriges regering om åtgärder för genomförande av bestämmelserna i Europarådets konvention om förebyggande och bekämpning av våld mot kvinnor och av våld i hemmet*. Stockholm: Socialdepartementet. <https://www.regeringen.se/49c72d/globalassets/regeringen/dokument/socialdepartementet/jamstalldhet/sveriges-rapport-om-europaradets-konvention-om-forebyggande-och-bekampning-av-vald-mot-kvinnor-.pdf>

Socialstyrelsen. (2016). *Våld: Handbok om socialtjänstens och hälso- och sjukvårdens arbete med våld i nära relationer*. Stockholm: Socialstyrelsen. <https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/handbocker/2016-6-37.pdf>

Stanko, E.A. & Hobdell, K. (1993). Assault on Men: Masculinity and Male Victimization. *The British Journal of Criminology*, 33 (3), ss. 400-415.
doi:10.1093/OXFORDJOURNALS.BJC.A048333

Svensson, P. & Ahrne, G. (2015). Att designa ett kvalitativt forskningsprojekt. I Ahrne, G. & Svensson, P. (red.) *Handbok i kvalitativa metoder*. 2. uppl. Stockholm: Liber, ss. 17-31.

Sveriges Kommuner och Regioner. (2021). *Risk för ökat våld mot kvinnor och barn*. <https://skr.se/covid19ochdetnyacoronaviruset/socialtjanstaldreomsorgfunktionsnedsa ttning/riskforokatvaldmotkvinnorochbarn.32700.html> [2021-04-28]

Thurén, T. (2019). *Vetenskapsteori för nybörjare*. 3. uppl., Stockholm: Liber.

Tsui, V., Cheung, M. & Leung, P. (2010). Help-seeking Among Male Victims of Partner Abuse: Men's Hard Times. *Journal of Community Psychology*, 38(6), ss. 767-780.
doi:10.1002/jcop.20394

Vetenskapsrådet (2002). *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. Stockholm: Vetenskapsrådet.

Walker, A., Lyall, K., Silva, D., Craigie, G., Mayshak, R., Costa, B., Hyder, S. & Bentley, A. (2020). Male Victims of Female-perpetrated Intimate Partner Violence, Help-seeking, and Reporting Behaviours: A Qualitative Study. *Psychology of Men & Masculinities*, 21(2), ss. 213-233. doi:10.1037/men0000222

World Health Organization (WHO) (2012). *Understanding and Addressing Violence Against Women*. Geneva: World Health Organization.
https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/77432/WHO_RHR_12.36_eng.pdf;sequence=1

World Health Organization (WHO)(2021). *Violence Against Women*.
<https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/violence-against-women> [2021-04-08]

Zetterström, S. (2012). *Juridiken och dess arbetssätt: en introduktion*. 2. uppl., Uppsala: Iustus.

Åkerström, M., Burcar, V. & Wästerfors, D. (2011). Balancing Contradictory Identities - Performing Masculinity in Victim Narratives. *Sociological Perspectives*, 54(1), ss. 103-124. doi:10.1525/sop.2011.54.1.103

Öberg, P. (2015). Livshistorieintervjuer. I Ahrne, G. & Svensson, P. (red.) *Handbok i kvalitativa metoder*. 2 uppl. Stockholm: Liber, ss. 55-67.

Bilaga 1: Mejlutskick

Ämne: Undersökning om våld i nära relationer mot män

Hej!

Våra namn är Emilia Nilsson och Malin Polla och vi är två studenter som studerar rättssociologi och kriminologi på Lunds Universitet. Den här terminen skriver vi vår kandidatuppsats med fokus på partnervåld utfört mot män. Vi vill undersöka våld i heterosexuella relationer utifrån en våldsutsatt mans perspektiv med fokus på normer. Därigenom vill vi både uppmärksamma våld i nära relationer mot män och tillföra kunskap om ämnet. Vi vill intervjua män över 18 år som har upplevt våld i en heterosexuell relation, exempelvis fysiskt eller psykisk, eller män som fortfarande upplever våld av en partner. Vi skriver till er för att kunna få kontakt med möjliga intervjupersoner och undrar om ni har kontakt med män som hade kunnat vara aktuella för våra intervjuer och som skulle vilja delta. Vi skulle vara tacksamma om ni i sådana fall skulle kunna vidarebefordra förfrågan och våra kontaktuppgifter om att delta i vår undersökning till dem.

Intervjuerna kommer att ske via videosamtal eller telefon beroende på vad intervjupersonerna föredrar och intervjuerna kommer att ta ungefär en timme. Vi vill, med intervjupersonernas tillåtelse, spela in intervjuerna så att våra resultat ska bli så verklighetsförankrade som möjligt. Vi utgår från etiska riktlinjer kring forskning, vilket innebär att allt insamlat material kommer att anonymiseras och kommer hanteras konfidentiellt. Vidare innebär det att intervjupersonernas deltagande i undersökningen är helt frivilligt och att intervjuerna kan avbrytas av intervjupersonen när som helst. Intervjupersonen kan avstå från att besvara frågor som de inte är bekväma med under intervjun.

Endast vissa delar av intervjuerna kommer att användas i den publicerade uppsatsen och resterande intervjumaterial kommer vid uppsatsens publicerande att förstöras. Om intervjupersonerna önskar får de möjlighet att läsa vår beskrivning av det som de har berättat för oss. I samband med det får intervjupersonerna en möjlighet att korrigera eventuella missuppfattningar som vi har gjort utifrån deras berättelser. Uppsatsen

kommer att publiceras på Universitetets databas och kommer i samband med inlämning juni 2021 att presenteras muntligt och skriftligt.

Vi är mycket tacksamma att ni tagit er tid att läsa och ser fram emot att höra från er. Om ni har några frågor eller är intresserade av att delta får ni gärna kontakta oss genom kontaktuppgifterna nedan.

Med vänliga hälsningar,
Emilia Nilsson och Malin Polla

Bilaga 2: Samtyckesformulär

Vi har bokat in möte för intervju med dig och det kommer ta ungefär en timme. På intervjun kommer du få träffa Malin Polla och Emilia Nilsson som är studenter på Lunds universitet vid Rättsociologiska och som utför undersökningen. Intervjun kommer ske via videosamtal eller telefon beroende på vad du är mest bekväm med. Vi kommer, med din tillåtelse, att spela in intervjuerna så att vi sedan kan transkribera intervjun, vilket innebär att intervjun kommer att skrivas ned skriftligt. Du får avstå från att besvara frågor som du inte är bekväm med att besvara under intervjun.

Frågorna kommer att fokuseras kring normer. De kommer bland annat att handla om dina upplevelser av att vara utsatt för våld av en partner som man och hur du, människor i din närhet, stödorganisationer och rättsväsendet har reagerat på din utsatthet.

Deltagandet i undersökningen är frivilligt och du kan när som helst, utan orsak avbryta ditt deltagande i undersökningen fram till att uppsatsen lämnas in. Det finns en möjlighet att läsa igenom och kommentera de tolkningar vi gjort utifrån din berättelse.

Intervjumaterialet kommer att hanteras konfidentiellt och dina personuppgifter (mejladress, telefonnummer och namn) kommer att förvaras separat från det transkriberade intervjumaterialet. I uppsatsen kommer endast utvalda delar av intervjun att användas. Intervjumaterialet kommer att anonymiseras, vilket innebär att uppgifter som namn, platser och specifika detaljer i vad du har utsatts för inte kommer att publiceras. Endast vi som utför intervjuerna, Emilia Nilsson och Malin Polla kommer att ha tillgång till dina personuppgifter. Transkriberingen av intervjuerna kommer i bedömningssyfte vara tillgängligt för examinator vid bedömning av uppsatsen. Det fullständiga intervjumaterialet (transkribering och ljudinspelning) samt dina personuppgifter kommer att förstöras i samband med den slutgiltiga inlämningen av uppsatsen i juni 2021. Den färdiga uppsatsen kommer i samband med inlämning i maj 2021 presenteras muntligt samt skriftligt och i juni 2021 kommer uppsatsen publiceras på Lunds universitets databas.

.....

Jag har tagit del av informationen ovan.

Jag samtycker till att delta i undersökningen och är medveten om att jag när som helst kan avbryta mitt deltagande utan förklaring och känner till att mitt deltagande i undersökningen är frivilligt.

Namnsteckning _____

Namnförtydligande _____

Datum _____

Bilaga 3: Intervjuguide

(Ger information om studien och intervjuens upplägg och ber om samtycke muntligt)

Inledande frågor

Vad fick dig att vilja delta i studien,

Hur definierar du våld? Tror du att andra i samhället delar din uppfattning om vad som räknas till våld? Vilken typ av våld var det du utsattes för i relationen?

Normers påverkan på synen på utsattheten

Hur upplever du att det är att vara en man som har blivit utsatt för våld av en partner?

Har du berättat för någon att du blivit utsatt? Varför/varför inte?

Om ja, vilka reaktioner fick du? Hur påverkade det dig?

Tror du att du hade fått ett annat bemötande/reaktioner om du var kvinna? Varför tror du att det är så? Tror du att det är en allmän uppfattning?

Upplever du att andras bild av dig har påverkats av att du utsatts av våld av en partner?

Om ja, hur?

Normers påverkan på tillgång till hjälp

Har du/Du har varit i kontakt med en stödorganisation, vad var din upplevelse av kontakten? Varför? Om det tog lång tid varför väntade du?

Hur upplever du att du blev bemött när du valde att söka hjälp? Vad tror du att bemötandet beror på?

Hur upplevde du det var att hitta hjälp? Var det lätt? Svårt?

Har du reflekterat över att det finns färre stödorganisationer och skyddsboenden för män än för kvinnor? Hur känner du kring det? Vad tror du att det beror på?

Normers påverkan på tillgång till rättsväsendet

Har du varit i kontakt med polisen angående det våld du utsatts för? Har du anmält? Varför/varför inte?

Om ja, hur upplevde du att du blev bemött? Fick du den hjälp du sökte?

Har du varit i kontakt med rättsväsendet på grund av det våld som du utsatts för på något annat sätt? Hur upplevde du att du blev bemött? Tror du att rättsväsendet hade gett dig den hjälp du ville ha ifall du hade valt att kontakta dem?

Avslutande

Har du något mer du skulle vilja lägga till?

Får vi ta kontakt med dig igen om det skulle vara någonting som vi undrar?

